

STRUCTUURVISIE BORNE

Colofon

SAB

bezoekadres:

Frombergdwarsstraat 54

6814 DZ Arnhem

correspondentieadres:

postbus 479

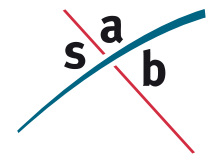
6800 AL Arnhem

T (026) 3576911

F (026) 3576611

I www.sab.nl

E arnhem@sab.nl

Structuurvisie Borne

projectnummer: 100230.01

opdrachtgever: Gemeente Borne

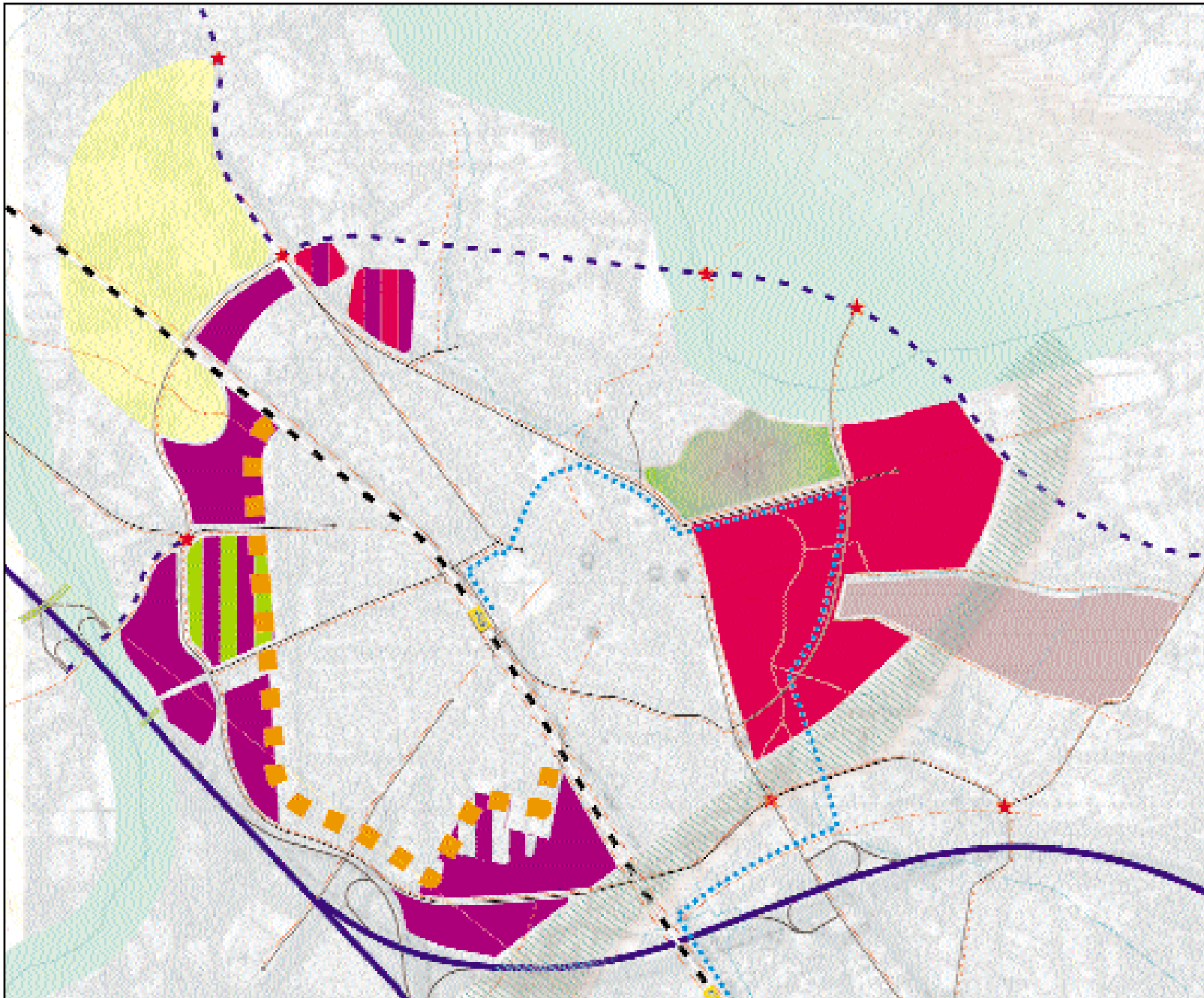
30 mei 2011

SAB Arnhem B.V.

Arjan van der Laan

INHOUD

1	inleiding	5	5	structuurvisie	41
1.1	aanleiding	5	5.1	ontwikkelingsvisie stedelijk gebied	41
1.2	ligging plangebied	7	5.2	ontwikkelingsvisie buitengebied	53
2	ambitie: Borne in 2030	11		structuurvisiekaart	56
3	inventarisatie en analyse	13		Bijlage	
3.1	stedelijk gebied en omgeving	13		- confrontatie	69
3.2	centrumgebied en voorzieningen	21		- uitvoeringsparagraaf	
3.3	kleine kernen	25			
3.4	buitengebied	27			
4	beleid en ontwikkelingen	31			
4.1	bestaand beleid	31			
4.2	ontwikkelingen wonen	34			
4.3	ontwikkelingen bedrijvigheid	36			
4.4	ontwikkelingen verkeer	37			
4.5	ontwikkelingen groen en water	37			
4.6	ontwikkelingen voorzieningen	38			
4.7	ontwikkelingen buitengebied	38			
4.8	ontwikkelingen milieu en duurzaamheid	39			
4.9	ontwikkelingen recreatie en toerisme	39			

Structuurplan Uitbreiding Borne

01 | INLEIDING

1.1 Aanleiding

De gemeente Borne heeft begin 2008 besloten om voor het totale grondgebied van de gemeente een structuurvisie op te stellen. Deze structuurvisie heeft betrekking op de periode 2010-2030. In het kader van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening, die per 1 juli 2008 in werking is getreden, is elke gemeente verplicht één of meerdere structuurvisies op te stellen voor het gehele grondgebied. Naast deze wettelijke verplichting maken nieuwe inzichten, diverse grootschalige plannen en ontwikkelingen in en rond Borne een actueel ruimtelijk sturingsmiddel noodzakelijk.

actuele ontwikkelingen

Het vigerende Structuurplan Uitbreiding Borne is opgesteld in een tijd dat Borne haar verantwoordelijkheid moest waarmaken om binnen de Netwerkstad Twente voldoende woningen en bedrijventerreinen tot ontwikkeling te brengen. Er deed zich een groot spanningsveld voor doordat gekozen moest worden tussen de uitvoering van het volledige programma of, vanuit het oogpunt van kwaliteit, slechts een gedeelte van het programma. Indertijd is reeds voor kwaliteit gekozen, zowel voor wat betreft de ontwikkeling van de bedrijventerreinen aan de westzijde van de kern als de realisatie van de uitleglocatie Bornsche Maten ten behoeve van het wonen. De taakstelling voor de wijk Bornsche Maten is destijds teruggebracht van 3.250 naar 2.700 woningen. Hierdoor ontstond meer ruimte om een kwalitatief hoogwaardige woonwijk te realiseren met een eigen Borne karakter. Ook het programma voor de realisatie van bedrijventerreinen is in het verleden vanuit het oogpunt van kwaliteit naar beneden toe bijgesteld (van 165 naar

115 hectare bruto). Uit de uitgifte van de bedrijventerreinen diende volgens het structuurplan de aanleg van de westelijke en zuidelijke randweg te worden gefinancierd.

Verder was het van groot belang het onderscheidende vermogen van Borne ten opzichte van de andere kernen in de netwerkstad voor het winkelcentrum (zoals vastgelegd in het Masterplan Centrum), maar ook voor de woonwijken (het Bornse Bouwen), de bedrijventerreinen en voor het landelijk gebied (De Groene Poort) te versterken.

Ook de ontwikkeling van De Groene Poort kenmerkt de strategie van Borne gericht op het versterken van onderscheidende kwaliteiten. Het landelijk gebied is in ontwikkeling. Het aantal agrarische bedrijven neemt af, het agrarisch gebruik blijft van belang in het kleinschalige landschap en de druk van landelijk wonen neemt toe. De uitdaging is om deze ontwikkeling niet als een bedreiging te zien, maar als een kans om te komen tot nieuwe mogelijkheden in het cultuurlandschap. Knooperven en kleinschalige (al dan niet recreatieve) bedrijvigheid kunnen een waardevolle toevoeging vormen op de agrarische bedrijvigheid, waardoor de economische kracht wordt versterkt en nieuwe functies worden geïntroduceerd die de landschappelijke kwaliteit waarden en versterken. De Groene Poort vervult hiermee een belangrijke functie voor de Netwerkstad Twente, doordat het enerzijds de landschappelijke en ecologisch waardevolle gebieden ten noorden en ten zuiden van de stedenband met elkaar verbindt en anderzijds voorkomt dat de steden ongebreideld aan elkaar vastgroeien.

Borne staat opnieuw voor een keuze over de wijze waarop zij zich binnen de netwerkstad wil profileren en via welke strategie zij deze keuze concreet wil verwerkelijken. Daarbij is het noodzakelijk scherp te stellen welk imago de gemeente Borne wil uitstralen. Wat is het profiel dat de gemeente nastreeft? Hoe kunnen we het stedelijk gebied, de bedrijventerreinen en het landelijk gebied ontwikkelen en een 'Borns' karakter geven?

1.2 Structuurvisie in relatie tot kostenverhaal en grondexploitatie

De Wet ruimtelijke ordening (hierna Wro genoemd) kent, in tegenstelling tot de 'oude' Wet op de Ruimtelijke Ordening, een ruimtelijk spoor en een grondexploitatie spoor. De doelstelling van het onderdeel grondexploitatie, geregeld in afdeling 6.4 van de Wro, is het verbeteren van de mogelijkheden van kostenverhaal door gemeenten bij initiatiefnemers van ruimtelijke ontwikkelingen.

De Wro biedt de mogelijkheid om in een structuurvisie de basis te leggen voor 'bovenplanse verevening', dit in de vorm van een fondsbijdrage. Van bovenplanse verevening is sprake wanneer winstgevend locaties bijdragen aan de onrendabele top van een andere ontwikkeling. Uit de structuurvisie moet de ruimtelijke relatie van de verevening blijken.

De structuurvisie kent ook een directe koppeling met overeenkomsten, voor zover het financiële bijdragen aan 'ruimtelijke ontwikkelingen' betreft. Ook deze ruimtelijke ontwik-

kelingen moeten zijn opgenomen in de gemeentelijke structuurvisie. Hierbij kan worden gedacht aan bijdragen van woningbouw- en bedrijventerreinlocaties aan de ontwikkeling van natuurgebieden. De structuurvisie moet inzicht geven in de relatie tussen de kostenpost en het verzorgingsgebied.

Daarnaast is er omwille van maximale duidelijkheid voor gekozen de 'bovenwijkse voorzieningen' te benoemen, ondanks dat de Wro deze verplichting niet oplegt. Hiervoor verwijzen we naar de uitvoeringsparagraaf in de bijlage van deze visie.

1.3 De uitvoeringsparagraaf

De Wro stelt dat in de structuurvisie moet worden aangegeven hoe de gemeenteraad het in de structuurvisie neergelegde beleid gaat verwezenlijken. Hiertoe moet in de visie een zogenaamde uitvoeringsparagraaf worden opgenomen. In deze paragraaf moet de uitvoerbaarheid van de visie worden onderbouwd. Tevens moet in deze paragraaf de basis worden gelegd voor eventueel kostenverhaal bij ontwikkelingslocaties, zoals in het voorgaande beschreven.

In deze structuurvisie is in de bijlage voorzien in deze uitvoeringsparagraaf, waarbij is aangegeven op welke wijze de ontwikkelingen als genoemd in de structuurvisie worden verwezenlijkt en hoe de economische uitvoering van de visie is gewaarborgd. Deze uitvoeringsparagraaf wordt jaarlijks door het college geactualiseerd en door de raad vastgesteld en is daarom als apart boekwerkje in de bijlage opgenomen.

1.4 Cyclische herziening structuurvisie

Voor een structuurvisie geldt een herzieningsplicht binnen tien jaar. Een structuurvisie mag echter vaker worden herzien en moet worden herzien als daar uit beleidsmatige overwegingen de noodzaak toe bestaat. Een wijziging van het generieke ruimtelijke beleid zal tot gevolg hebben dat in de structuurvisie andere keuzes worden gemaakt.

Het is met name voor stedelijke gemeenten nauwelijks denkbaar dat voor een periode van tien jaar het ruimtelijke beleid en de daarbij behorende locatiekeuzes worden vastgelegd. Zeker met betrekking tot de uitvoeringsparagraaf, waarin de grondslag moet worden geboden voor het kostenverhaal, is een dergelijke planperiode ondoenlijk.

De gemeente Borne heeft er daarom voor gekozen een structuurvisie voor de komende tien jaar vast te stellen met een doorkijk naar het decennium daarna. Door jaarlijkse actualisatie van de uitvoeringsparagraaf kan de structuurvisie actueel worden gehouden en worden de ambities gekoppeld aan realiteitszin.

1.5 Procedure structuurvisie

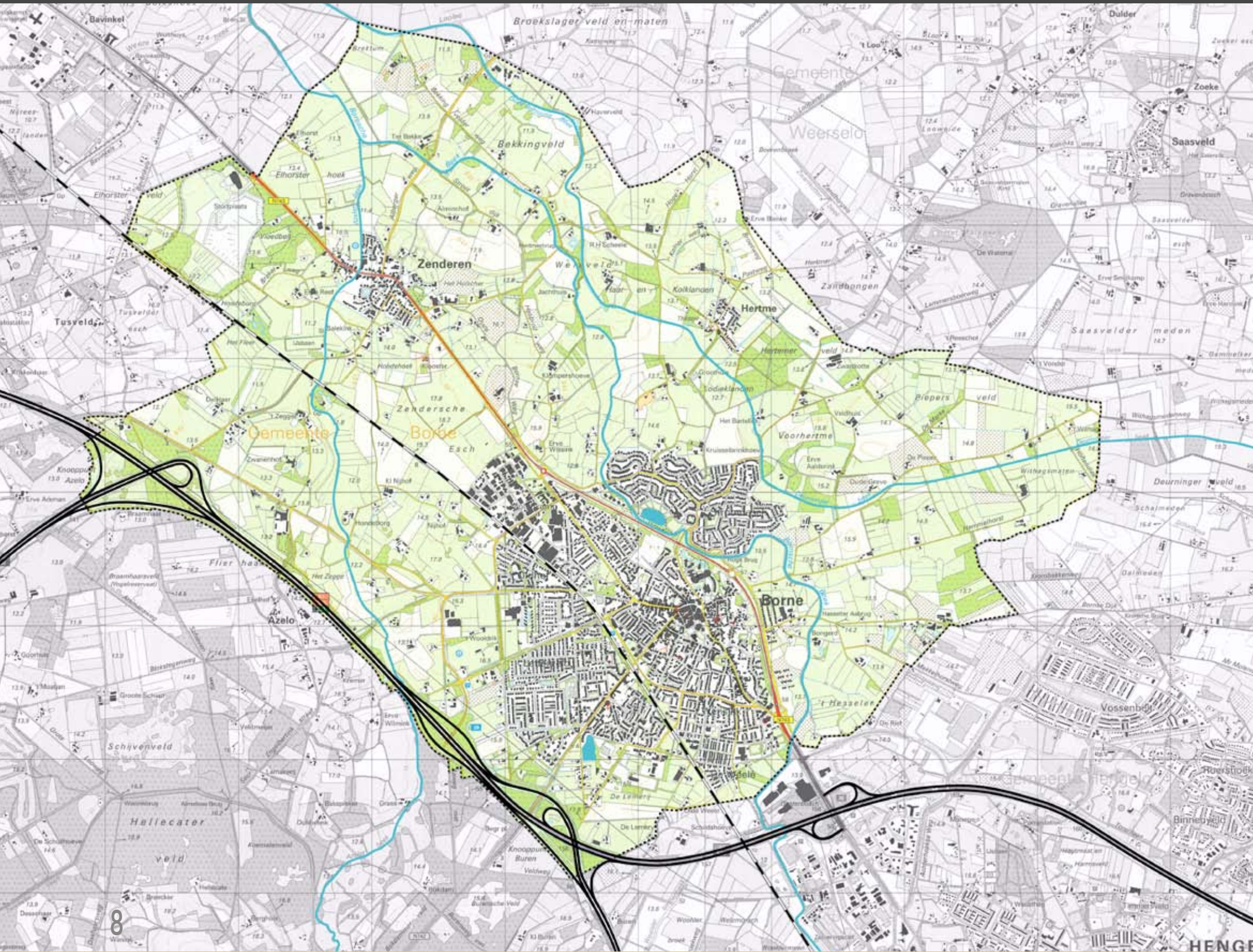
Een structuurvisie heeft geen direct bindende werking voor burgers en er is geen mogelijkheid voor het instellen van beroep. Op grond van artikel 2.1.1 van de Wro moeten burgers en maatschappelijke organisaties wel bij de voorbereiding van een structuurvisie worden betrokken. Voorliggende structuurvisie wordt hiertoe (als ontwerp) gedu-

rende zes weken ter inzage gelegd, waarbij een ieder een inspraakreactie kan indienen.

Tevens wordt de visie aan de relevante instanties toegezonden.

Daarnaast zullen de structuurvisie en de Toekomstvisie Borne op elkaar worden afgestemd.

De gemeenteraad neemt bij vaststelling van de structuurvisie kennis van de ingekomen reacties en stelt het plan al dan niet gewijzigd vast.

Topografische kaart gemeente Borne

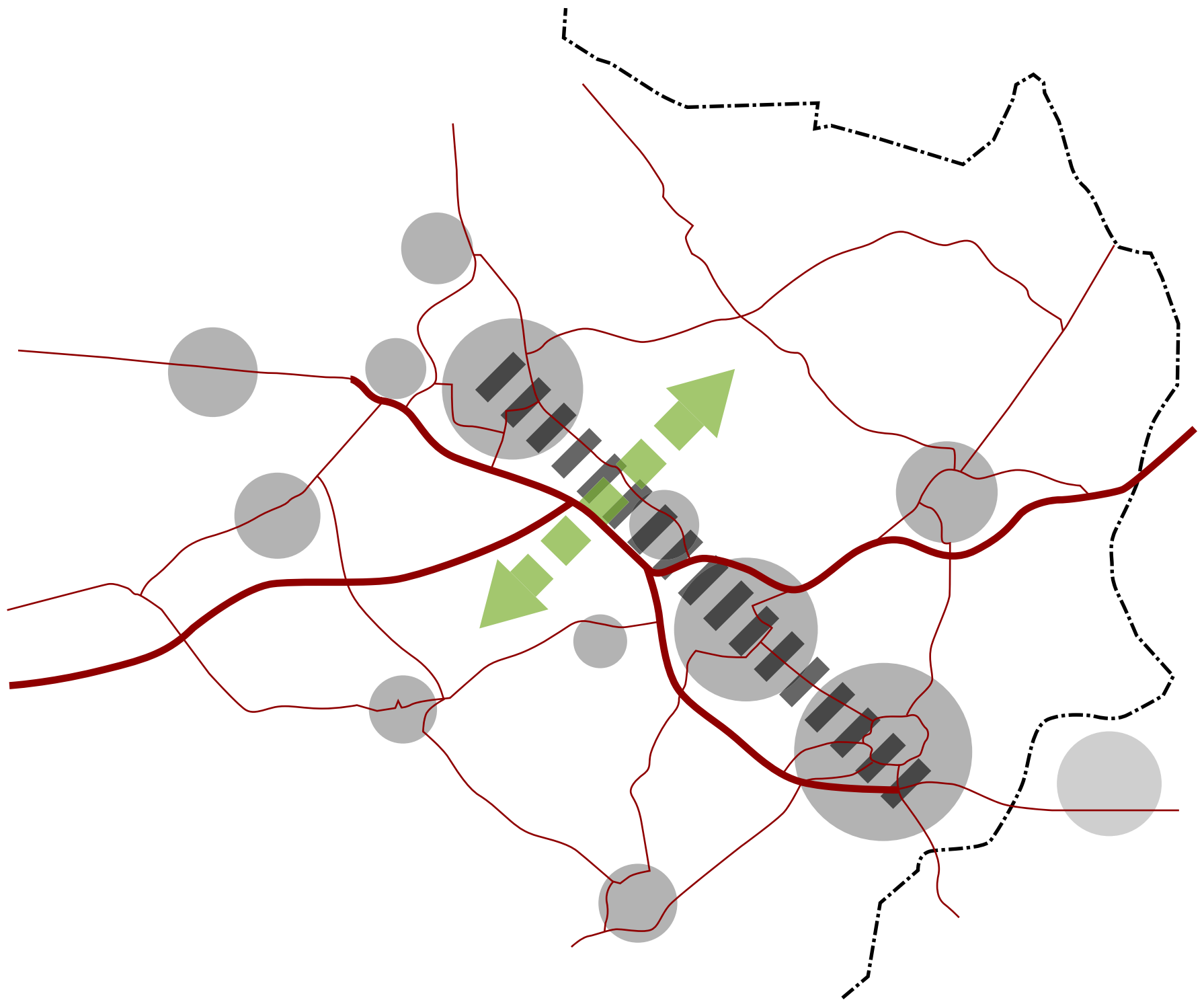
1.6 Ligging plangebied

Borne is gelegen tussen de steden Almelo en Hengelo, maar is ruimtelijk en sociaal vooral georiënteerd op Hengelo. Borne is samen met Almelo, Hengelo, Enschede en Oldenzaal opgenomen in de Netwerkstad Twente.

In de gemeente Borne liggen in het buitengebied de kerkdorpen Zenderen en Hertme. Borne ligt op het kruispunt van een groene landschappelijke en een stedelijke as. De groene as wordt gevormd door de verbinding tussen de landschappelijk en ecologisch waardevolle gebieden van noordoost en zuidwest Twente (landgoed Twickel). Met als doel deze verbinding te behouden en te versterken, heeft de gemeente Borne het groot-schalige project “De Groene Poort” opgestart, waarin op basis van vastgesteld beleid het programma voor het buitengebied is opgenomen. De stedelijke as wordt gevormd door de kernen Almelo, Hengelo, Enschede en Borne zelf. Borne ligt bij het knooppunt van rijkswegen A1 en A35 en wordt tevens ontsloten via de spoorlijn Deventer-Enschede. De spoorlijn verbindt de steden in de Netwerkstad Twente.

1.7 De opbouw van het document

In het volgende hoofdstuk wordt kort ingegaan op het ambitieniveau dat de gemeente nastreeft in de toekomst. Hoofdstuk 3 gaat in op de bestaande ruimtelijke situatie van de gemeente Borne. Hoofdstuk 4 geeft vervolgens inzicht in het bestaande beleid van de gemeente, en trends en ontwikkelingen die zich voordoen. In hoofdstuk 5 wordt in hoofdlijnen inzicht geboden in de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente. In de uitvoeringsparagraaf in hoofdstuk 6 worden alle te nemen maatregelen besproken.

02 | AMBITIE: BORNE IN 2030

Bij het maken van een structuurvisie is het van belang het ambitieniveau van de gemeente te verwoorden. Deze ambitie is enerzijds het resultaat van de politiek-bestuurlijke visie “Borne nieuw” en anderzijds van het totstandkomingsproces van de structuurvisie. Een deel van de visie “Borne nieuw” is inmiddels gerealiseerd. Er is echter ook sprake van diverse nieuwe trends en ontwikkelingen. Daarom is er een proces gestart om deze toekomstvisie voor Borne te actualiseren. De structuurvisie wordt daarbij in het proces van de toekomstvisie ingebracht.

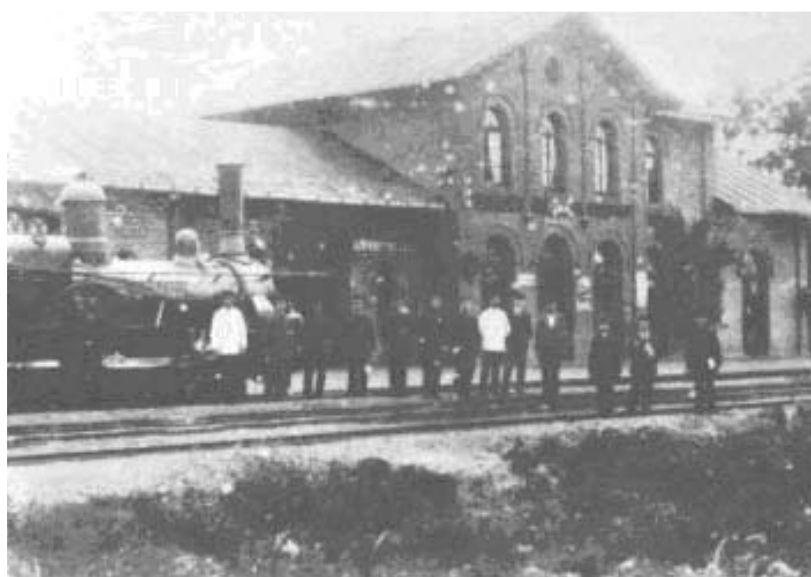
In 2030 is Borne nog steeds een zelfstandige gemeente binnen Netwerkstad Twente. Dit betekent niet dat Borne een geïsoleerde gemeente zal zijn. Borne zal binnen de netwerkstad in samenwerking met de andere gemeenten als duurzame motor van en voor de regio fungeren. Toch zal de identiteit en de sociale samenhang van de Bornse leefgemeenschap in essentie behouden blijven. Daarbij heeft Borne zich gehouden aan (regionale) afspraken en bouwopgaven en heeft de kern niet meer gebouwd dan waar de woning- en bedrijvenmarkt om vroeg. Stedelijke functies worden behouden en nieuwe ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. Borne is in 2030 een kern waar mensen kunnen wonen, werken, waarbij traditionele waarden gebleven en versterkt zijn, maar ook de eigen kenmerken als saamhorigheid, herkenbaarheid, gemoedelijkheid, etc. duidelijk naar voren komen in de sociale infrastructuur. Borne zal de komende jaren blijven groeien, de in aanbouw zijnde wijk Bornsche Maten zal in 2030 ruimte bieden aan 2700 woningen. Ook voor bedrijventerreinen zal de in gang gezette groei met het ontwikkelen van bedrijventerrein aan de zuidzijde van de kern door blijven gaan. Uitgangspunt is daarbij dat Borne het begrip kwaliteit voorop heeft staan en zich op dit aspect wil blijven onderscheiden ten opzichte van omringende gemeenten. Bij uitbreidingen wordt kwaliteit belangrijker geacht dan kwantiteit.

Het karakter van het beschermde dorpsgezicht van Oud Borne zal in stand gehouden

worden en waar mogelijk versterkt. In Oud Borne is geen sprake van grote verkeersstromen, maar het zal ook niet het karakter van een openluchtmuseum krijgen. Het blijft zich onderscheiden van het centrumgebied, waar winkels geconcentreerd zijn. Wel is in Oud Borne sprake van voorzieningen op het gebied van kunst en cultuur, zoals galerieën en dergelijke. Het centrumgebied zal zich blijven onderscheiden van de andere omliggende kernen. Er zijn weinig ketens, maar het centrum kenmerkt zich door een kwalitatief hoogwaardig kleinschalig winkelaanbod. Ook is de kwaliteit van de openbare ruimte hoog.

De kern Borne is goed bereikbaar, zowel met de auto als met het openbaar vervoer. Het doorgaand verkeer wordt uit de kern geweerd en omgeleid. Daarnaast zijn er efficiënte en veilige langzaamverkeersverbindingen.

Naast veranderingen in het stedelijk gebied zal ook het buitengebied verder veranderen. De agrarische bedrijvigheid is afgenomen. Borne biedt ruimte aan het ontwikkelen en mogelijk maken van nieuwe functies in het buitengebied, mits zij ook in kwalitatief opzicht iets bijdragen. De gemeente wil deze ontwikkelingen beïnvloeden en waar mogelijk een Borns profiel meegeven. Niet om de agrarische functies te laten verdwijnen, maar om de structuur van de overblijvende landbouw te verbeteren. De kerkdorpen Hertme en Zenderen behouden hun eigen karakter. Dit betekent dat bestaande kwaliteiten behouden zijn gebleven, ontwikkelingen hebben plaatsgevonden die passen bij de schaal en aard van de kernen en het niveau van de (maatschappelijke) voorzieningen voldoende is, gerelateerd aan het aantal inwoners. Ook zal de kwaliteit van het landschap verder toenemen. Dit gebeurt onder andere door de aanleg van een ecologische verbindingzone en door beekherstel, in het kader van de Kaderrichtlijn Water en het Waterbeleid 21e eeuw. Het beleid dat in het kader van de Groene Poort ontwikkeld is speelt hierbij een belangrijke rol.

3.1 Borne: Stedelijk gebied en omgeving

In een afwisselend landschap in het hart van Twente ligt de gemeente Borne, bestaande uit Borne en de kerkdorpen Zenderen en Hertme. In de bestuurlijke inrichting van weleer kwam de gemeente Borne voort uit het richterampt Borne, dat was verdeeld in de marke Senderen (Zenderen), Bi den Broeke (Bornerbroek) en de marke Hertme. Borne is al een zeer oude plaats. In Twente zijn alleen de plaatsen Oldenzaal en Ootmarsum ouder. Hoe oud Borne precies is valt niet te zeggen. Een akte uit 1206 is het oudste archiefstuk dat de naam Borne (toen nog "Burgunde") vermeldt.

Tot ongeveer het einde van de 18e eeuw was de structuur van Borne zuiver agrarisch. Huisnijverheid was nodig om het geringe inkomen van de boer en zijn knecht wat op te vijzelen. Van het vroeger overwegend agrarische dorp zijn nu nog restanten zichtbaar. Als belangrijkste voorbeeld geldt de Meijershof, waarvan de geschreven geschiedenis teruggaat tot het jaar 1206. Borne ontwikkelde zich in de onmiddellijke omgeving van deze Hof, een bezitting van de bisschoppen van Utrecht, waarin verschillende domein-goederen (erven, landerijen en woeste gronden) waren verenigd. Omstreeks 1300 behoorden meer dan 200 erven tot het bisschoppelijke domein. De Franse tijd (1809) bracht een einde aan de hofhorigheid.

In de tweede helft van de 19e eeuw begint de oude kern van Borne haar overwegend agrarische karakter te verliezen. De industrialisatie zet, hoewel eerst nog aarzelend, in.

In 1814 kende Borne ongeveer tien "fabrijcken". Eén van die eerste ondernemers is Jan Hemmelder, die in 1795 het Tusveldhuis laat bouwen aan de Marktstraat 25, op grond die hij kocht van de Meijershof. In 1813 koopt hij grond aan de huidige Stationsstraat/Deldensestraat. Toen heette die grond al 'Tichelkamp'. De steenbakkerij mislukte. Een leerlooierij evenzo. Met de cichoreifabriek ging het beter. Het product vond tot ver in de twintigste eeuw zijn weg door heel Nederland. "Tusveld in Borne bij Almelo", dat was het waar- en handelsmerk.

Maar wat voor heel Twente gold, gold ook voor Borne; de industrialisatie werd ondenkbaar zonder de textielindustrie. Deze tak van industrie is geworteld in een stuk noodzakelijke huisvlijt: de huiswevers. Toen Gijsbrecht Karel van Hogendorp door Borne trok, noteerde hij in zijn dagboek: "Alles spint en weeft hier". Fabrikeurs kochten de geweven stoffen op en verkochten die weer aan afnemers elders. In 1828 stichtte fabrikier Salomon Jacob Spanjaard een bedrijf, dat uitgroeide tot een van de vele textiel fabrieken in de regio Twente. De bekendste telg uit de familie Spanjaard was Jacob Spanjaard, die de fabriek in de eerste decennia van de twintigste eeuw leidde en de bijnaam 'God van Borne' verwierf. Rond 1920 was een groot deel van de (mannelijke) Bornse bevolking werkzaam bij de firma Spanjaard. Belangrijke producten waren molton, flanel en katoenen dekens. Een groot deel van de familie Spanjaard kwam om tijdens de Tweede Wereldoorlog. In 1973 kwam er een einde aan de bedrijvigheid van dit eens zo machtige bedrijf.

Naast Spanjaard groeiden ook andere bedrijven, zoals de bierbrouwerijen van Meijling en van Cleeff en de bedrijven van Heemaf en Stork. Uit de eerstgenoemde ontstond de Hengelose Bierbrouwerij. Bovendien was Borne in 1894 de eerste plattelandsgemeente in Nederland die een elektriciteitscentrale kreeg. Weliswaar kan men Borne terecht de

bakermat noemen van de Twentse industrie, toch zijn het voornamelijk de omliggende steden die daarvan nog steeds de vruchten plukken. De bedrijven Heemaf en Stork verplaatsten zich namelijk al snel naar Hengelo, op het kruispunt van wegen en spoorlijnen. Wat eens een kern met industrie was, is nu een woongemeente en niet zonder allure. Met

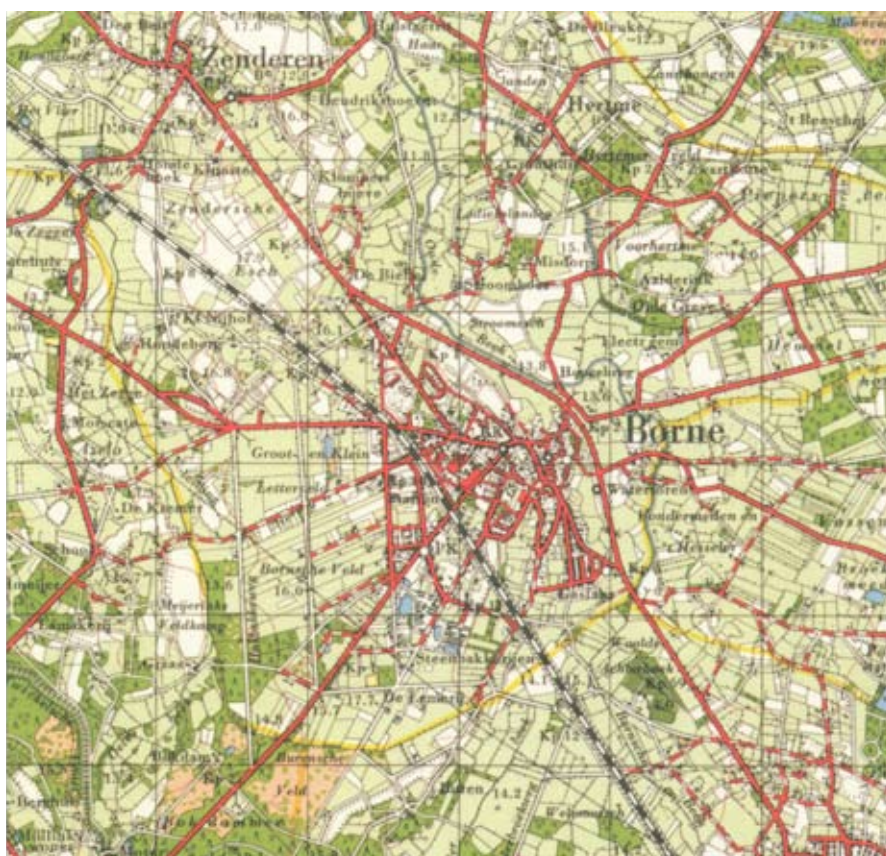

Borne 1850

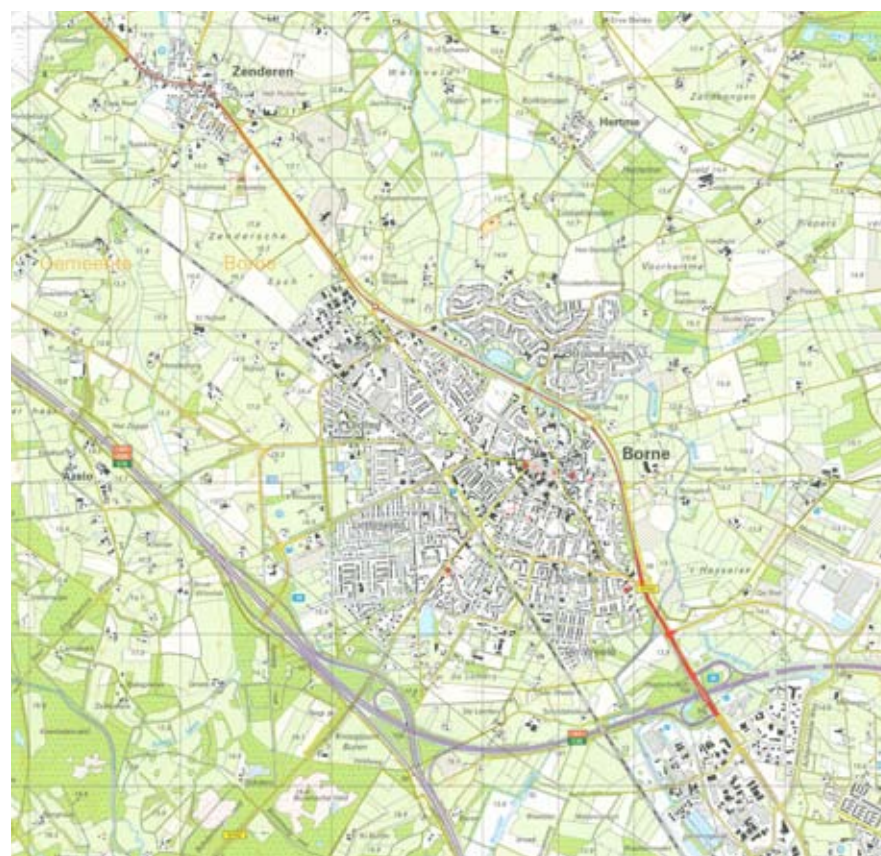

Borne 1900

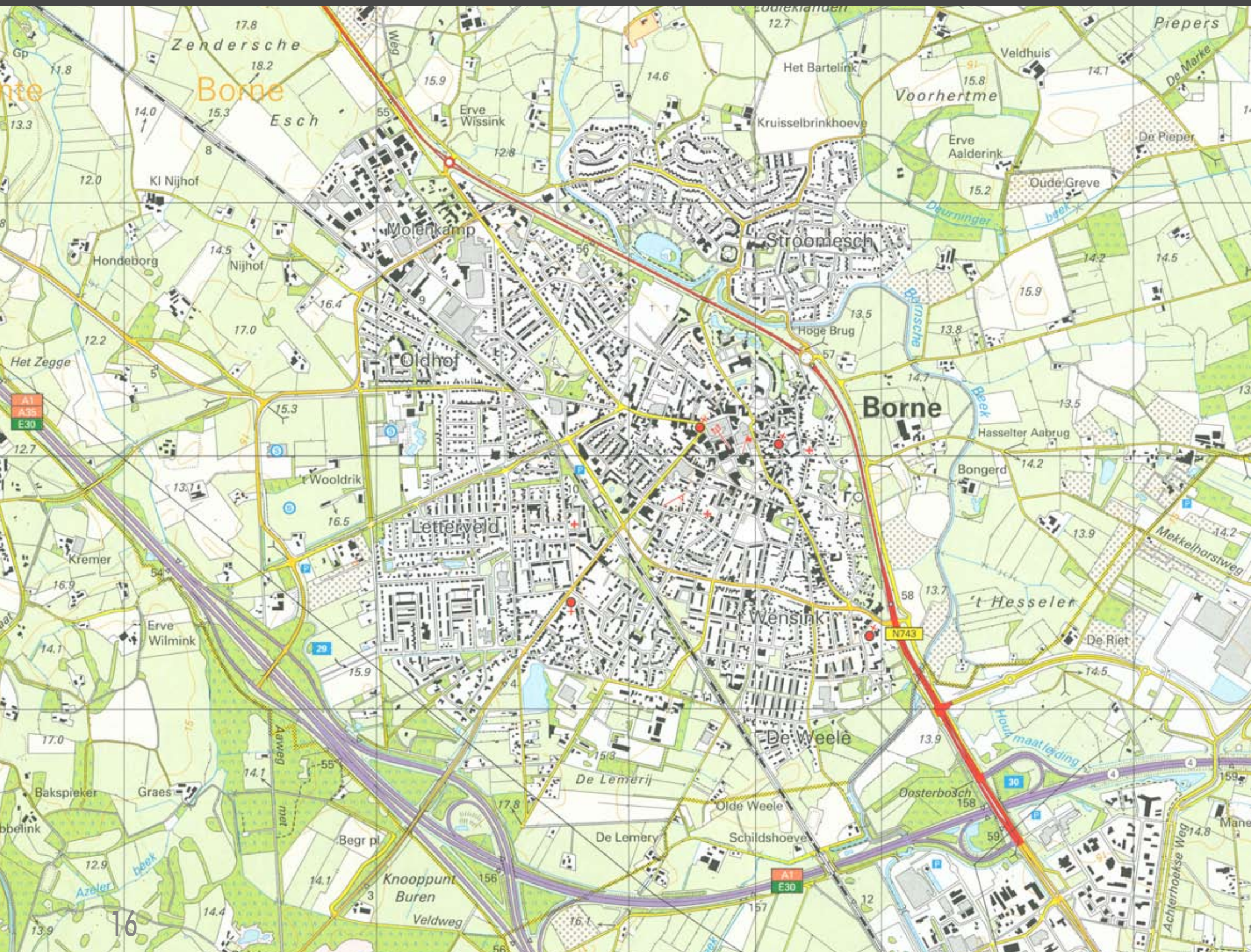
een eigentijds en aantrekkelijk winkelcentrum, een fraai gerestaureerde historische kern en een veelzijdig aanbod van culturele en recreatieve voorzieningen maakt Borne goede sier in de Twentse stedenrij. De kern heeft nu circa 19.000 inwoners. Inclusief de dorpen Hertme en Zenderen bedraagt het inwonertal ruim 21.000 (per 1/1/2010).

Borne 1950

Borne 2000

Ruimtelijke opbouw en identiteit

Kenmerkend voor de kern van Borne is de scheiding tussen enerzijds het oude, historische gedeelte van Borne waar de woonfunctie overheerst en anderzijds het centrumgebied waar de winkelvoorzieningen zijn gevestigd. Deze scheiding bepaalt het karakter van het centrum van Borne. Deels is deze ontwikkeling terug te vinden in de historie van het dorp en dan met name in de tijd van de industrialisatie. Op de kaart van 1900 is te zien dat het huidige historische gedeelte van het dorp de hoofdkern vormt. Met de komst van de spoorlijn en de komst van verschillende fabrieken is Borne echter westwaarts richting het Bornsche Veld gegroeid. De ruimte tussen de spoorlijn en het oude Borne werd snel opgevuld met woningen en bedrijfspanden. De arbeiders werden gehuisvest in de wijken nabij de fabrieken. Het centrale deel van het dorp, waar de meeste activiteiten plaatsvonden, is daarmee verschoven richting het westen.

Door de opschuivende centrumactiviteiten heeft de oude historische kern van Borne door de jaren heen het oorspronkelijke karakter behouden en is als gevolg daarvan aangewezen als beschermd dorpsgezicht. De oude dorpskern is daardoor getransformeerd tot een rustige buurt, waar ruimte wordt geboden voor culturele voorzieningen en ambachtelijke bedrijven. Het biedt een rustige uitlopmogelijkheid voor het drukke centrum van het dorp en is bepalend voor de identiteit van Borne. Het is een aantrekkelijk gedeelte van het dorp dat veel wordt bezocht door toeristen.

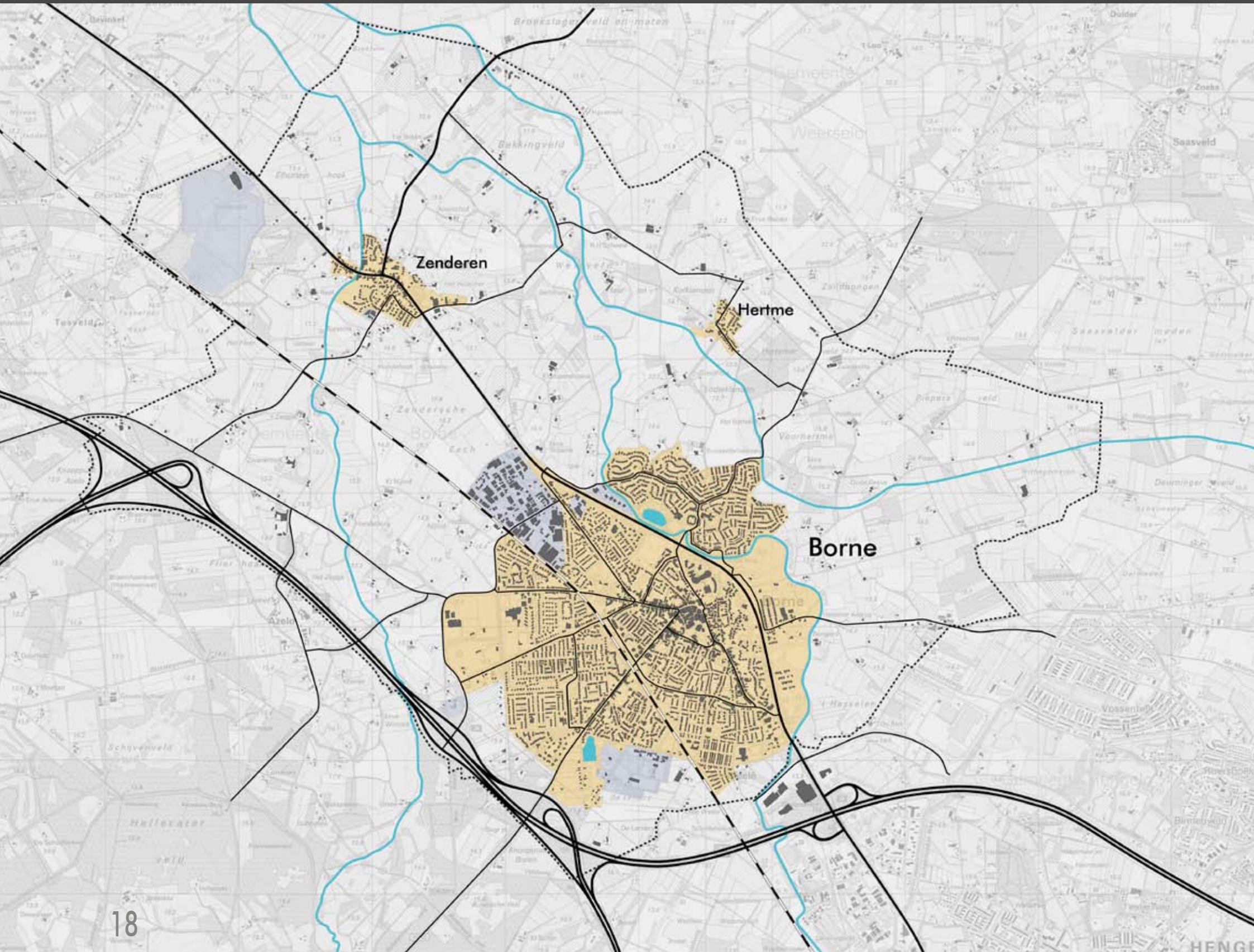
Het centrum met de winkelvoorzieningen heeft een moderner karakter dan het oude dorp. De winkels langs de oude wegen zijn nog wel gevestigd in deels historische bebouwing. Tussen deze wegen, in het gebied Bakkerssteeg, Nieuwe Markt en Nijstad is in de jaren '70 nieuwbouw verrezen. Dit winkelcentrum is autovrij en bestaat uit ge-

sloten bebouwing met smalle steegjes. Het heeft hierdoor een introvert karakter. De ontstaansperiode is duidelijk af te lezen aan de inrichting van de openbare ruimte en de bebouwing.

Een ander kenmerkend aspect van Borne zijn de sinds de ontginning aanwezige radiaalwegen. Deze radialen leiden het verkeer rechtstreeks naar het centrum van het dorp. Te noemen zijn in dit verband de Bornerbroeksestraat, de Azelosestraat, de Deldensestraat, de Zenderensestraat/Prins Bernhardlaan en de Grotestraat. De radialen zijn grotendeels voorzien van (deels historische) lintbebouwing en zijn soms begeleid door laanbeplanting. De radialen bepalen de identiteit van het dorp. Ze geven een duidelijke ruimtelijke structuur aan Borne. Een nadeel is dat het lastiger is om van de ene op de andere radiaal te komen. Tussen de radiaalwegen zijn de woonwijken gesitueerd. Veel van deze woonwijken zijn in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw gebouwd. Ze hebben een vrij traditioneel dorps karakter. In de jaren '80 en '90 is de wijk Stroom Esch gerealiseerd, die aan de "overzijde" van de Rondweg is gelegen.

verkeer

Borne wordt omgeven en doorsneden door een aantal belangrijke hoofdinfrastructuurlijnen, zoals de Rijkswegen A1 en A35, de spoorlijn Almelo-Hengelo en de provinciale weg N743. In de omgeving van Borne lopen deze infrastructuurlijnen evenwijdig aan elkaar van noordwest naar zuidoost. Aan de zuidkant van Borne splitst de Rijksweg zich zuidelijk naar Enschede en oostelijk naar Duitsland. De Rijksweg A1 richting Duitsland scheidt aan de zuidzijde Borne van Hengelo. Het centrum van Borne grenst bijna aan de Rondweg. Deze ligging heeft er mede toe bijgedragen dat de uitbreidingen van Borne tot recentelijk ten westen en zuiden van het centrum hebben plaatsgevonden. Zoals

hiervoor vermeld, vindt de hoofdonsluiting van de kern zelf plaats via de radialen. Deze radialen verbinden de wijken en de bedrijventerreinen met het centrum en de regio. De Rondweg vormt niet alleen een fysieke scheiding tussen Stroom Esch/Bornsche Maten en de rest van Borne, maar heeft dusdanig hoge verkeersintensiteiten dat de weg ook ruimtelijk en milieuhygiënisch een barrière vormt. De spoorlijn Borne-Hengelo vormt eveneens een barrière in de kern. De oversteekbaarheid laat op een aantal punten, bijvoorbeeld ter hoogte van de Azelosestraat, te wensen over. In combinatie met het steeds drukker wordende treinverkeer ontstaat er bij de overgangen regelmatig congestie, wat niet bevorderlijk is voor de leefbaarheid in de kern.

wonen en werken

In de komende jaren wordt er hard gewerkt om de nieuwe woonwijk Bornsche Maten te realiseren. Op basis van het model Bornsche Beekpark is het masterplan Bornsche Maten opgesteld. In 2006 is gestart met de bouw van de wijk. In zijn totaliteit zal de wijk uiteindelijk 2.700 woningen bevatten. Daarnaast wordt samen met de gemeente Hengelo het bedrijventerrein Buren-De Veldkamp, een bedrijvenpark van circa 60 hectare (bruto), ontwikkeld.

Naast deze grootschalige ontwikkelingen zijn er ook diverse binnenstedelijke locaties in Borne waar momenteel plannen tot uitvoering komen.

Rondweg

Deelnemen in Netwerkstad Twente (Enschede, Hengelo, Borne, Almelo en Oldenzaal) is belangrijk voor de gemeente Borne. Door nauw samen te werken met de netwerkstadpartners, deelt Borne mee in de uitgebreide mogelijkheden die dat biedt, terwijl het haar eigen identiteit kan behouden.

De centrale ligging, de goede voorzieningen en de nabijheid van mooie natuur zorgen ervoor dat het in Borne prettig wonen en werken is. De onderwijsvoorzieningen zijn goed, er zijn voldoende sportaccommodaties, variërend van sportparken, tennis- en squashbanen tot een zwembad. In het centrum van Borne is het prettig winkelen. De diversiteit in winkels en de klantvriendelijkheid worden hoog gewaardeerd. In Borne is op vrijdagavond koopavond en op woensdagochtend markt. Dit maakt samen met het gratis parkeren in het centrum (maximaal 2 uur) dat ook mensen van elders uit de regio graag naar Borne komen.

De overige woonwijken in Borne zijn gesitueerd rondom het centrum. De wijken zijn ruim opgezet en bevatten hoofdzakelijk laagbouw. In de wijken zijn nauwelijks knelpunten ten aanzien van de leefbaarheid. Wel kan op een aantal plekken de groenstructuur worden verbeterd.

Bornsche Maten

3.2 Centrumgebied en voorzieningen

Het centrumgebied van Borne is vanuit de ontstaansgeschiedenis en de huidige situatie grofweg op te delen in drie delen:

- Kernwinkelgebied;
- Oud Borne;
- Overige voorzieningen.

kernwinkelgebied

De opbouw van het centrum van Borne is afwijkend ten opzichte van de meeste plaatsen in Nederland. Van origine hebben de Nederlandse kernen een duidelijke en vergelijkbare ruimtelijke opbouw: een historische stads- of dorpskern, omgeven door uitbreidingen uit de jaren twintig tot en met veertig en daaromheen een schil van naoorlogse woongebieden en bedrijventerreinen. De meeste voorzieningen waren in het centrum geconcentreerd en daarmee was dit ook het meest levendige deel van de stad. In Borne is in de jaren '70 een nieuw winkelcomplex gerealiseerd, dat op zichzelf stond en weinig aansloot bij de directe bestaande omgeving. De gebouwenclusters, gesitueerd tussen de Grotestraat, Nieuwe Kerkstraat en het Marktpllein, laten dit goed zien. De relatie met de

Winkelcentrum rondom Nijstad

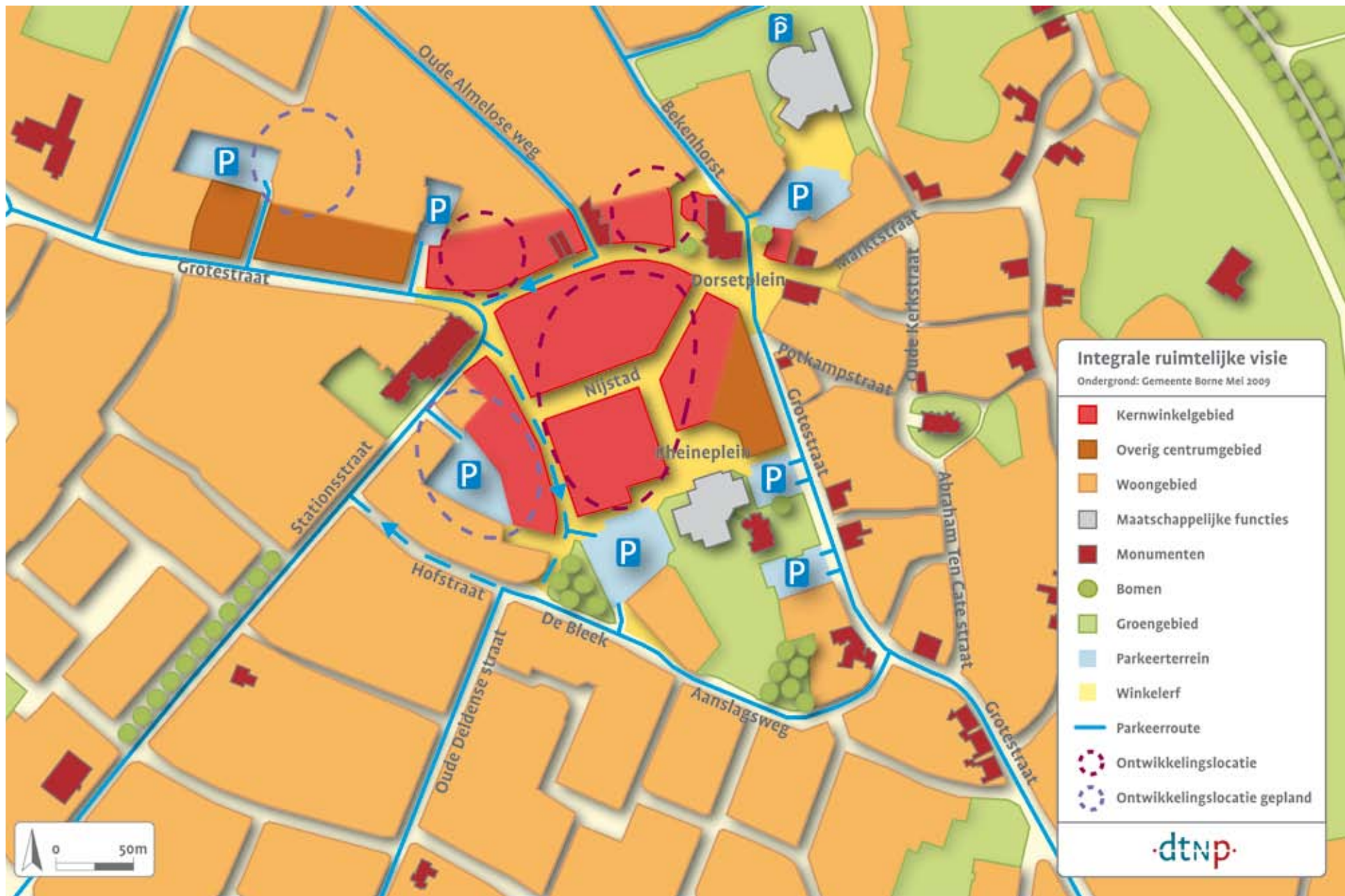
bebouwing aan de historische linten is gering. Het winkelcentrum van Borne is functioneel gezien een combinatie van winkels en appartementen. De dynamiek in en rondom de winkelcentra is groot. In Borne is het winkelcentrum rondom Nijstad en Bakkerssteeg te karakteriseren als werkgebied met publieke voorziening.

Oud Borne

De stedelijke kern Borne (Oud Borne) is van oorsprong een agrarische nederzetting waarvan de basisstructuur vermoedelijk in de Karolingische Tijd (800-1000 na Christus) is ontstaan. De oudste nederzettingen bestonden uit boerderijen gelegen in een stuk ontgonnen bosgebied. Tot de 16e eeuw ontwikkelt Borne zich als agrarisch dorp, met het spinnen en weven als huisnijverheid. Door de ontwikkeling van de Twentse textielindustrie, groeide de bevolking snel. In de loop van de 18e eeuw verschuift het zwaartepunt van de textielindustrie naar Almelo. Toch verdicht de ruimtelijke structuur van Borne zich, dankzij de linnenindustrie. Deze verdichting vindt vooral plaats aan de Ennekerdijk en de Brinkstraat. In de 19e eeuw breidt Borne verder uit maar dit keer, door de komst van de spoorlijn, niet in het huidige Oud-Borne maar daarbuiten. Deze ontwikkeling heeft zich voortgezet, waardoor het huidige Oud-Borne als oorspronkelijk kerkdorp bewaard is

Oud-Borne

Overzichtskaart Integrale Ruimtelijke Visie Centrum Borne

gebleven. Oud-Borne heeft de industriële revolutie overleefd zonder dat de oorspronkelijke ruimtelijke structuur ingrijpend is gewijzigd. De ruimtelijke structuur van Oud-Borne wordt allereerst bepaald door de vanouds aanwezige doorgaande wegen (Marktstraat met Koppelsbrink, de Brinkstraat en Ennekerdijk en de Grotestraat) en secundaire straten ter ontsluiting van het daartussen gelegen gebied. Het westelijk gedeelte bevat dicht op een gelegen bebouwing en relatief grote gebouwen en is meer verstedelijkt. Het oostelijk gedeelte (de grens ligt globaal ter hoogte van de kerk) daarentegen is meer 'dorps' met meer los gegroepeerde bebouwing gesitueerd in een groene ruimte en een historische groenstructuur met een belangrijke visuele waarde voor het gehele dorpsgezicht.

De panden liggen schijnbaar willekeurig in gebogen straatwanden met wisselende straatbreedten (geen doorgaande rooilijnen); de straatprofielen hebben allen een traditionele dieldeling. De bebouwing is over het algemeen kleinschalig (een begane grond met kap), hierop vormen enkele woningen aan de doorgaande wegen een uitzondering. Naast de Rijksmonumenten en Gemeentelijke monumenten in Oud Borne zijn er ook

panden met een beeldondersteunde functie, panden met bouwkundige of historische waarde of panden die waardevol zijn vanwege plaatselijk bekende bouwkunst. Oud Borne ligt niet alleen ruimtelijk fysiek pal tegen het centrum, maar is, als gevolg van de aanwezigheid van diverse kleinschalige winkeltjes, galerieën en ateliers, ook functioneel gekoppeld aan het centrum.

Overige voorzieningen

De onderwijsvoorzieningen zijn ruim en gevarieerd in de kern aanwezig. Ook zijn er voldoende sportaccommodaties, zoals sportvelden, tennisbanen, overdekt zwembad en sporthallen. Verder zijn er culturele voorzieningen zoals het Kulturhus, waarin de bibliotheek, de muziekschool en een theaterzaal zijn opgenomen. Daarnaast zijn er diverse maatschappelijke voorzieningen verspreid over de kern aanwezig.

Doorzicht richting oude kerk

Kulturhus

Hertme

Zenderen

Hertme

Zenderen

3.3 Kleine Kernen

Hertme

De kleine kern Hertme (circa 470 inwoners) ligt in een bosrijke omgeving ten noordoosten van Borne, aan de Gammelker beek. Het buurtschap wordt in 1323 voor het eerst genoemd. Omstreeks 1500 bestond Hertme uit verspreid gelegen boerenerven, waarvan nog enkele resterende. Bij het erve Meulenbroek heeft waarschijnlijk tot in de 16e eeuw een watermolen gestaan. In de 18e eeuw werd een kerk gesticht, die in 1902-1903 vervangen wordt door de huidige R.K. St. Stephanuskerk. Na de Tweede Wereldoorlog heeft Hertme zich ontwikkeld tot een kleine kern nabij de kerk. De oorspronkelijke structuur van het dorp met enkele kleine essen en meerdere akkerkampen is nog steeds goed herkenbaar. De bebouwing bestaat hoofdzakelijk uit vrijstaande bebouwing in 1,5 tot 2 bouwlagen plus kap. De architectuur van de panden benadrukt het landelijke karakter van de kern. De kleinschaligheid van de bebouwing maar ook van de kern geven het dorp zijn eigen specifieke kwaliteit, die zeer waardevol is. Het dorp is echter relatief krap opgezet en er is weinig ruimte voor groen in de kern zelf.

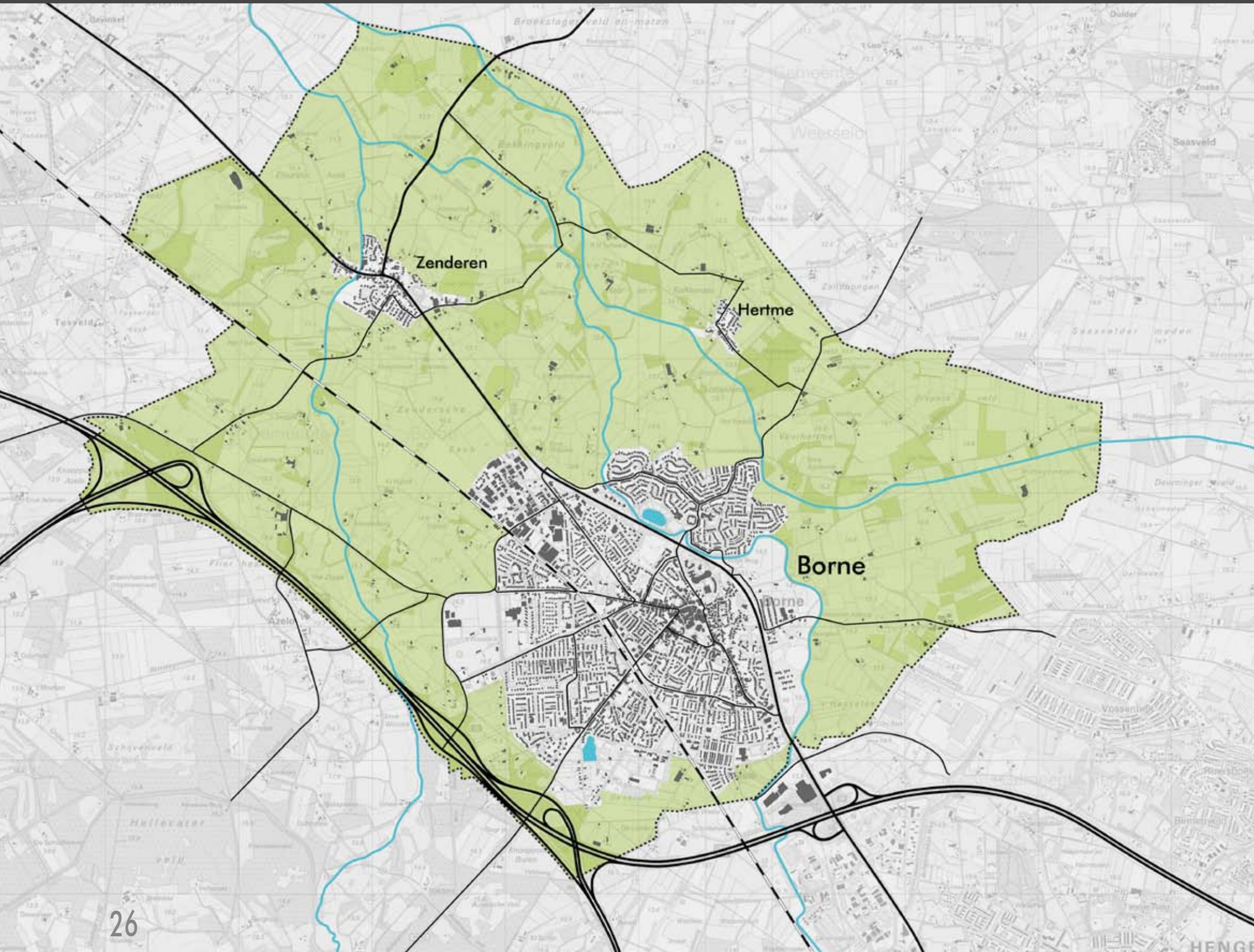
Het openluchttheater, gelegen in het hart van Hertme, is de trekpleister van het dorp. Het Afrikafestival en Hertme goes Latin trekken jaarlijks vele duizenden bezoekers vanuit heel Nederland.

Zenderen

Zenderen (circa 1.400 inwoners) ligt ten noorden van Borne, tussen de Azelerbeek en de Bornschebeek. Van oorsprong is het dorp een essenzwermdorp, gekenmerkt door een aantal kleinere essen met verspreide bebouwing. Zenderen is een oude kern. Al in de

tiende eeuw wordt de plaats genoemd, toen als Sindron. De plaatsnaam zou ontleend zijn aan sintels, ook wel ijzererts (of ijzeroer) genoemd. De ijzererts is nog altijd in de grond bij Zenderen te vinden. Mogelijk maakte men daar plaatselijk ijzer van, maar er zijn vooralsnog geen resten van een smidse of iets dergelijks gevonden die deze bewering ondersteunen. In de loop van de eeuwen verbasterde de plaatsnaam via Sinderon, Sinderen en Senderen naar de huidige plaatsnaam Zenderen. In Zenderen lag in de veertiende eeuw aan de Azelerbeek de burcht Hondeborg. Als marke was Zenderen lang opgedeeld in Voor-Zenderen, Achter-Zenderen, Hondenhoek, Kattenhoek, Elhorsterhoek, Tusveld en Bornerbroek. Voor het handelsverkeer over het water was Zenderen, rondom de Bornsebeek en de Azelerbeek, een belangrijk punt, met name in de periode dat er nog turf over het water werd vervoerd.

De meeste boerenerven liggen van oudsher in een krans om de Zendersche Esch, met een bebouwingsconcentratie nabij de Azelerbeek aan de noordzijde van dit bouwland. De oorspronkelijke bebouwing is veelal vervangen door 19e eeuwse boerderijen. In de 20e eeuw ontstond een dorpskern bij de in 1798 gestichte en in 1950 verdwenen R.K. kerk langs de weg Almelo - Borne. De doorgaande route zorgde ervoor dat de bebouwing zich voornamelijk concentreerde langs deze weg. Hierdoor veranderde het dorp van een agrarisch "esdorp" in een "wegdorp". Op de huisplaats van de voormalige buitenplaats Hulscher werd in het midden van de 19e eeuw een karmelietenklooster gesticht. Het huidige neogotische gebouw dateert uit 1881 en bestaat uit vier vleugels rondom een binnenplaats. De voorzieningen liggen verspreid in de kern. Het ontbreken van een dorpscentrum wordt als een knelpunt ervaren. De provinciale weg N743/N36 (Hoofdstraat) snijdt het dorp in tweeën. Deze drukke verkeersweg vormt een knelpunt voor wat betreft de oversteekbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid van de kern.

3.4 buitengebied

Het buitengebied van Borne is van grote betekenis voor de leef- woonkwaliteit in de gemeente. Vanuit de dorpen zijn er veel relaties met het buitengebied. De kern van Borne is met name aan de noord- en oostzijde goed aangetakt op het buitengebied. De relatie met het gebied ten zuiden van het dorp, rondom Twickel, is door de barrièrewerking van de Rijkswegen een knelpunt.

Landschapsstructuur

Borne is de kleinste kern binnen de Netwerkstad Twente. De open ruimte tussen Borne en Almelo is de grootste onderbreking in deze stedenband, een aangename onderbreking. Dit gebied is nog groen en karakteristiek voor het Twentse landschap. In dit gebied liggen een aantal essen en de dorpen Zenderen en Hertme.

Essen- en kampenlandschap

Het buitengebied van Borne kenmerkt zich vooral door de kleinschaligheid van het essen- en kampenlandschap. De grote en kleine essen, gevormd door eeuwenlang gebruik als akkers, zijn de hogere gronden in het landschap. Door bewerking van de grond met mest en plaggen zijn hogere koppen ontstaan met een dikke voedselrijke laag. Een duidelijk voorbeeld hiervan is de Zendersche Esch. Deze es is eigenlijk een essencomplex, een reeks van kleinere essen dicht bij elkaar. De Zendersche Esch wordt gekenmerkt door een grote openheid met aan de randen beplanting en bebouwing, zoals het Carmelitesenklooster St. Joseph, de Hondborg en verschillende oude erven. Ondanks het feit dat er in de loop der jaren veel beplanting is verdwenen, zijn de esranden nog relatief groen. Deze bestaan vooral uit lanen, kleine bosjes en solitaire bomen.

Beekdallandschap

Vroeger leidde een gebrek aan afwatering en overstromingen van de beken tot drasige omstandigheden. Hierdoor werden de laag gelegen gronden extensief gebruikt als weide- en hooiland. Er waren ook moerassen en natte broekbosjes. Door verhoging van de waterafvoer ten behoeve van de landbouwfunctie worden ook de lagere gronden veel intensiever gebruikt als landbouwgrond. De beken in het gebied liggen over het algemeen in hun oorspronkelijke bedding. Door de genoemde maatregelen voor ontwatering treden ze bijna niet meer buiten hun oevers. Het heeft geleid tot een vrij uniform en weinig natuurlijk karakter. Hoewel de schouwpaden langs de beek openbaar toegankelijk zijn, nodigt het weinig avontuurlijke karakter van de beken niet direct uit voor een wandeling.

Jong ontginningslandschap

In het noordoosten en zuidwesten van de gemeente lagen vroeger heidevelden en woeste gronden. Het betreft het gebied ten noorden van Borne rondom de Hemmelhorst en ten zuidwesten van Zenderen, de Flierhaar. Door voedselarme omstandigheden waren deze gronden lange tijd weinig bruikbaar voor de landbouw. Deze gronden zijn pas na 1900 ontgonnen en in gebruik genomen door de landbouw. Het landschap kenmerkt zich hier door een vrij rationele verkaveling en erven liggen langs rechte wegen. Het landschap heeft een grotere maat dan in het essenlandschap, de open ruimten en bossen zijn groter. Het gebied rondom de Hemmelhorst wordt gekenmerkt door een groot aantal boomkwekerijpercelen. Dit gebied heeft een wat rommelig karakter door een ontbrekende ruimtelijke structuur.

Landbouw

Het buitengebied van Borne is een duidelijk landbouwgebied. Van oudsher was dit vooral kleinschalig. Er was een groot aantal gemengde bedrijven met weinig grondoppervlak in een kleinschalig landschap. Door schaalvergroting en intensivering is het aantal agrarische bedrijven drastisch gedaald en zijn de bedrijven aanzienlijk vergroot. Dit heeft geleid tot een situatie waarbij een grote gronddruk aanwezig is door de groeiende bedrijven. Andere gebieden kenmerken zich door stoppende agrariërs of juist veel veldkavels. Boomteelt vormt een specifieke tak binnen de landbouw in het buitengebied van Borne. De boomkwekerij is naast de melkveehouderij een belangrijke economische drager in het gebied. De hogere opbrengsten per hectare binnen deze branche hebben een verhogende invloed op de grond- en pachtprizen. Hierdoor wordt het voor agrariërs moeilijker om grondaankopen rendabel te maken. Naast grondbehoefte vanuit de landbouw is er ook vraag naar grond vanuit andere functies, zoals uitbreidingen van Borne en de kerkdorpen, landschapontwikkeling, infrastructuur en waterberging. Om te zorgen dat de landbouw een economische en landschappelijke drager blijft is groei ruimte in het gebied hard nodig.

Natuur

Er zijn in het buitengebied van Borne meer landschappelijke waarden dan natuurwaarden aanwezig. Er liggen wel een aantal gebieden ten zuiden van de snelweg A35 (op landgoed Twickel) die beschermd worden door de Natuurbeschermingswet. Vanuit overheidsdoelen ligt er geen grote natuuropgave in dit gebied. De Provinciale Ecologische Hoofdstructuur loopt langs de Deurningerbeek, Oude Bornsche beek en het deel van de Azelerbeek ten zuiden van de spoorlijn Borne-Almelo. Bovendien ligt er een verplichting vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW). Dit houdt in dat de ecologische en chemische kwaliteit van de waterlichamen moet worden versterkt. Voor gemeente Borne zijn alle beken die voorkomen op de legger van het waterschap betiteld als een waterlichaam. Hieraan zijn per beek verschillende doelstellingen verbonden. Met de uitvoering hiervan is op verschillende plekken al een start gemaakt.

Waterbeheer

Door het buitengebied stroomt een aantal beken, zoals de Azelerbeek, de Bornsche beek, de Deurningerbeek (gaat over in de Oude Bornschebeek) en een klein stukje van

de Gammelkerbeek. Oorspronkelijk overstromden de beken regelmatig bij piekafvoeren, vooral op plaatsen waar beken bij elkaar komen. Er waren dan ook vele drassige of moerassige gebieden. In het verleden zijn veel beken steeds meer ingericht op het afvoeren van water. Het zijn grotendeels uniforme beken met steile oevers. De gronden direct langs de beken zijn in gebruik genomen door de landbouw. Het zijn over het algemeen vruchtbare gronden, maar soms nog wel erg nat. Door verdroging van natuur en landbouwgronden en vanwege veiligheidsredenen wordt steeds meer waarde gehecht aan het vasthouden en bergen van water. In dit kader worden verschillende delen van de beken heringericht. Waterschap Regge en Dinkel hanteert daarbij het uitgangspunt dat gebruik wordt gemaakt van de gronden die altijd al inunderen in een natuurlijk functionerend watersysteem.

Recreatie

De omgeving van Borne is recreatief gezien heel aantrekkelijk. Het is een kleinschalig landschap met essen, bosjes, lanen en beken. Daarnaast heeft het veel historische elementen zoals dorpskernen, oude erven en kloosters. Bovendien is er een vrij fijnma-

zig recreatief routenetwerk. Op sommige plekken mist een verbinding tussen routes of de aansluiting op een dorpskern. Verblijfsrecreatie is relatief weinig aanwezig, maar er zijn wel attracties. Hierbij valt te denken aan de Kloostergaarde, het openluchttheater Hertme en het landgoed Weleveld.

Wonen

Voor noodzakelijke uitbreidingen van Borne en de dorpen worden onder andere landbouwgronden omgevormd naar woningbouw. De nieuwbouw van de Bornsche Maten is hier een voorbeeld van. Dit heeft grote invloed op het buitengebied door de uitstraling op het landschap, de toename van de gronddruk en de vraag naar uitlooptmogelijkheden. Daarnaast hebben in de afgelopen jaren veel agrarische bedrijven hun bestemming verloren en ligt er op deze erven enkel nog een woonbestemming. Dit resulteert in vrijkomende agrarische bebouwing. Over het algemeen wordt nieuwe bebouwing met een streekeigen karakter gebouwd, maar er zijn ook voorbeelden van een afwijkende, vaak moderne bouwstijl.

04 | BELEID EN ONTWIKKELINGEN

4.1 Bestaand beleid

Voor het grondgebied van Borne zijn veel beleidsstukken vastgesteld. In deze visie is ervoor gekozen deze beleidsdocumenten niet allemaal samen te vatten. De meest essentiële beleidsdocumenten die nog steeds actueel zijn, zijn verwerkt in deze structuurvisie. Hieronder gaan wij kort in op deze documenten.

Omgevingsvisie Overijssel

De provincie Overijssel heeft het streekplan, verkeer- en vervoerplan, waterhuishoudingsplan en milieubeleidsplan samengevoegd tot één Omgevingsvisie. Uitgangspunt daarbij is dat er niet meer geregeld wordt dan nodig is voor het provinciaal belang en dat andere partijen, waaronder gemeenten, zoveel mogelijk ruimte te krijgen om daaraan nadere invulling te geven. Dit provinciaal belang dient dan ook in gemeentelijke plannen gewaarborgd te zijn.

De ambitie van Overijssel is om een vitale samenleving tot ontplooiing te laten komen in een mooi en vitaal landschap. Een samenleving waarin alle Overijsselaars zich thuis voelen en participeren. Met bloeiende steden en dorpen als motoren voor cultuur en werkgelegenheid, ingebed in een landschap waarin wonen, natuur, landbouw en water elkaar versterken.

De volgende centrale beleidsambities en onderwerpen van provinciaal belang zijn verwoord:

1. Woonomgeving: aantrekkelijke en gevarieerde woonmilieus, die voorzien in woonvraag en beschikbaarheid van noodzakelijke voorzieningen.
2. Economie en vestigingsklimaat: een vitale en zichzelf vernieuwende regionale

economie, met voldoende en diverse vestigingsmogelijkheden voor kennisintensieve maakindustrie en mkb; vitale werklocaties, die aansluiten bij de vraag van ondernemingen ontwikkelingsmogelijkheden voor schaalvergroting en verbreding in de landbouw, ontwikkelingsmogelijkheden en kwaliteitsverbetering toerisme en vrije tijdsbesteding.

3. Natuur: behoud en versterking van de rijkdom aan plant- en diersoorten (biodiversiteit); vitaal en samenhangend stelsel van natuurgebieden (EHS, waaronder robuuste verbindingzones, Natura 2000), behoud en versterking van verspreide bos- en natuurwaarden.
4. (Binnen-)steden en landschap: behoud en versterken van de verscheidenheid en identiteit van (binnen-)stedelijke kwaliteit en mooie landschappen in het buitengebied, behoud en versterking van cultureel erfgoed (monumenten, industrieel en agrarisch erfgoed) en versterken kernkwaliteiten (binnen-)steden (monumenten, architectuur, water/groen, culturele voorzieningen, stationsgebieden)
5. Bereikbaarheid: een vlotte en veilige reis over weg, water, spoor en per fiets van en naar stedelijke netwerken en streekcentra binnen en buiten Overijssel; goede bereikbaarheid voor het autoverkeer van en naar stedelijke netwerken en streekcentra, vergroten van kwaliteit en aandeel openbaar vervoer, fietsverkeer en goederenvervoer over water en spoor, faciliteren over de weg
6. Watersysteem en klimaat: watersystemen met goede ecologische en chemische kwaliteit, die voor de lange termijn klimaatbestendig en veilig zijn; optimale watercondities (kwaliteit en kwantiteit) voor landbouw, wonen, natuur en landschap; betrouwbare drinkwatervoorziening (kwaliteit en kwantiteit); voorbereid zijn op langetermijngevolgen van klimaatverandering (veiligheid en droogte)

7. Veiligheid en gezondheid: veilig, gezond en schoon kunnen wonen, werken, recreëren en reizen; zorgen voor waterveiligheid, externe veiligheid, verkeersveiligheid, een gezond leefmilieu en bescherming tegen wateroverlast
8. Energie: een betrouwbare en veilige energievoorziening met beperking van uitstoot broeikasgassen; bevorderen van duurzame energieopwekking (biomassa, wind, zon, bodem), bevorderen van energiebesparing (in bebouwde omgeving)
9. Ondergrond: balans behouden tussen gebruik en bescherming van de ondergrond; beschermen van intrinsieke bodemeigenschappen en aardkundige en archeologische waarden, zorgvuldig gebruik van de ondergrond (energie, zoutwinning, opslag, zandwinning, KWO, hoofdtransportleidingen)

Structuurplan uitbreiding Borne

Het structuurplan uitbreiding Borne is in 2002 vastgesteld, waaraan in 2004 een verkeersparagraaf (Verkeersstructuur Uitbreiding Borne; nut en noodzaakstudie) is toegevoegd. Dit structuurplan is opgesteld om op (korte) termijn de ontwikkeling van woningbouw- en bedrijvenlocaties mogelijk te maken en een samenhangende en integrale ruimtelijke visie voor het te voeren ruimtelijk beleid voor het gemeentelijk grondgebied te hebben. Met deze visie heeft de gemeente aangetoond dat zij kan voorzien in de regionale en lokale opgaven voor woningbouw en bedrijven en heeft zij op basis hiervan haar zelfstandige status benadrukt.

De uitbreiding van Borne met woningbouw vindt met name plaats aan de oostzijde van de kern, in de uitleglocatie Borne Maten. Tevens is een kleiner woongebied geprojecteerd ten westen van de Stroom Esch, net ten noorden van de rondweg. Dit vormt echter

een reservelocatie. De ontwikkeling van bedrijvenlocaties vindt plaats aan de west- en zuidrand van de kern, te weten de locaties Veldkamp, de Klufft en 't Oldhof. Het gaat om circa 115 hectare. Deze bedrijvenlocaties zijn goed ontsloten als in de toekomst de zuidelijke randweg gereed is.

De toename van woningen en bedrijven leidt tot meer verkeersbewegingen. Als gevolg hiervan dienen volgens de visie maatregelen genomen te worden. Gekozen is voor de aanleg van een randweg ten zuiden en westen van de kern, die de bedrijventerreinen ontsluit en vervolgens aantakt op de provinciale weg. Met het realiseren van de zuidelijke randweg is inmiddels begonnen. Voor de westelijke randweg zal op basis van een tracéstudie een scenariokeuze worden gemaakt. Aansluiting op het rijkswegennet vindt plaats via het bestaande aansluitpunt "Borne West". Om de Borne Maten ruimtelijk goed aan te laten sluiten op de kern van Borne is besloten een knip aan te brengen in de huidige provinciale weg, welke pas gerealiseerd kan worden als er een goede alternatieve route voorhanden is in de vorm van een westelijke randweg en zuidelijke randweg.

Tenslotte wordt in het structuurplan het volgende aangegeven:

- realiseren provinciale ecologische verbindingszone langs beken;
- behoud bufferzone tussen Hengelo en Borne/stadsranden;
- ontwikkeling en versterking landschap door middel van project De Groene Poort;
- aanleg hoogwaardige langzaamverkeersverbinding;
- concentratie boomkwekerijen aan oostzijde kern Borne.

Masterplan Centrum Borne

In februari 2010 is het Masterplan voor het centrum van Borne vastgesteld. Dit plan is een visiedocument op hoofdlijnen waarin de gewenste ruimtelijk-fysieke situatie in het centrum wordt beschreven. Daarnaast dient het masterplan als toetsingskader voor nieuwe initiatieven. Het masterplan gaat uit van een compact kernwinkelgebied met een heldere routing en 'trekkers' op strategische locaties. Binnen het kernwinkelgebied is met name ruimte voor detailhandel (met wonen op de verdieping) en horeca. In het overig centrumgebied (aanloopgebieden) is ruimte voor laagfrequent bezochte functies.

Ingezet wordt op het versterken van de relatie met Oud Borne zodat een wisselwerking tussen de gebieden ontstaat en ze van elkaars kwaliteiten kunnen profiteren. Het centrum moet een aantrekkelijk verblijfsgebied worden voor consumenten. De auto is op enkele plekken te gast. Parkeerplaatsen dienen zoveel mogelijk aan te sluiten op het winkelgebied. Het versterken van groen en de herontwikkeling van strategische locaties in de openbare in de openbare ruimte moet bijdragen aan het verbeteren van het verblijfsklimaat in het centrum.

Integraal verkeersplan gemeente Borne

In het Integraal Verkeersplan (IVP) voor de gemeente Borne (2008) is het verkeersbeleid voor de periode tot 2020 beschreven. Op basis van de Structuurvisie uitbreiding Borne (2004) beschrijft het IVP enkele ingrijpende maatregelen omtrent de infrastructuur in en rond de gemeente. Deze maatregelen liepen uiteen van een regionale randwegenstructuur tot maatregelen op kruispuntniveau. Te noemen zijn in dit verband:

- aanpassen kruispunt Deldensestraat, Europastraat, Stationsstraat en Parallelweg,

- opheffen barrièrewerking van het spoor;
- realisatie randwegenstructuur, ombouw rondweg tot erftoegangsweg,
- realisatie knip in provinciale weg ter hoogte van de Bornsche Maten, in combinatie met het verplaatsen van het kruispunt Grotestraat-N743;
- onderzoek naar de mogelijkheden van een gelijkvloerse kruising bij aansluiting Bekenhorst op Rondweg en van een oost-west parkeerroute
- vaststellen fietsnetwerk en aanleggen fietssnelweg,
- verbeteren aansluiting Bornsche Maten/Stroom Esch op openbaar vervoernetwerk.

Een aantal met name grootschalige verkeersmaatregelen zijn in het IVP nog niet concreet uitgewerkt. In de Mobiliteitsvisie Borne zijn daartoe verdiepingsslagen uitgevoerd.

Het betreft:

- de zuidelijke randweg
- het Scenario-onderzoek met betrekking tot de N743/westelijke randweg
- de spoorwegproblematiek als gevolg van de toename van het goederenvervoer (Programma Hoogfrequent Spoor) en Value Engineering onderzoek naar mogelijke oplossingen door ProRail
- verbeteren van de bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid.

Borne Nieuw

Het bestuur van de gemeente Borne heeft een visie opgesteld op toekomstig Borne. De gemeente Borne blijft hierin een zelfstandige gemeente met een interactieve samenwerkingscultuur met de omliggende gemeentes. Behoud en uitbouw van de kwaliteit van de leefomgeving gelden voortdurend als zwaarwegend argument. Borne is een schakel

in de stedelijke as Almelo-Borne-Hengelo-Enschede, met de groene verbinding tussen de landschappelijk en ecologisch waardevolle gebieden ten noorden en ten zuiden van de netwerkstad. Dit wordt met name vormgegeven in het beleid met betrekking tot De Groene Poort.

Er zal meer vraaggestuurd worden gebouwd, waarbij gestreefd wordt naar ruime koopwoningen, grondgebonden wonen, wonen voor alleenstaanden en levensloop ebstendig wonen. Ook zal in de sociale sector in ruime mate worden gebouwd. Bijzondere aandacht gaat uit naar het behoud van Oud Borne en het typische Twentse landschap. Met het geplande bedrijventerrein Veldkamp wordt in de komende jaren ruim aan de behoefte aan bedrijventerreinen voldaan.

Voor voorzieningen is aandacht voor een evenwichtige opbouw, passend bij de schaal van Borne. Op het gebied van verkeer wordt het centrum autoluw gehouden en mogen er tussen woonwijken geen barrières worden gecreëerd door verkeersaders. Het beleid van de gemeente is erop gericht om enkele middelgrote gemengde agrarische bedrijven de gelegenheid te bieden om passend in het landschap hun economische functie te vervullen. Borne wil een stimulerende en bemiddelende rol te vervullen bij de uitbouw van toerisme en recreatie in Twente.

Bij de uitvoering van bovenstaande uitgangspunten staan interactieve beleidsvorming en bestuurlijke samenwerking centraal.

4.2 Ontwikkelingen wonen

In het vigerende Structuurplan Uitbreiding Borne is de Bornsche Maten aangewezen als de uitbreidingslocatie van Borne, waar zowel de Bornse als een deel van de Hengelose behoefte voor wat betreft de uitleg moet worden opgevangen. In de Bornsche Maten zullen uiteindelijk in totaal 2.700 woningen worden gerealiseerd. Hiervan zijn er inmiddels 2.300 in het bestemmingsplan verdisconteerd en blijven er 400 als reserve voor de periode na 2025 over. In de "samenwerkingsafspraken Borne -Hengelo" is opgenomen dat tussen 2005 en 2010 490 woningen voor de Hengelose uitlegbehoefte worden gebouwd. Hiermee is rekening gehouden bij het vaststellen van het aantal woningen voor de Bornsche Maten. Van deze woningen zullen er nog 300 worden gerealiseerd in de periode tot 2015.

Volgens de huidige vastgestelde cijfers laat de leeftijdsopbouw van Borne zien dat de groep jonger dan 29 jaar relatief klein is (slechts 8%). De groep 40-54 jaar is vrij groot. Dit laatste zal inhouden dat de vergrijzing in Borne de komende decennia vrij fors zal zijn.

Woonvisie Borne 2010-2014

De Woonvisie Borne 2010-2014 vormt het kader van het te voeren woonbeleid in de gemeente Borne voor de komende jaren. Met de Woonvisie Borne 2010-2014 wordt geen volledig nieuw beleid ingezet, maar wordt in grote lijnen het ingezette beleid voortgezet. Er doen zich momenteel echter diverse fundamentele ontwikkelingen voor, waardoor de woningmarkt sterk verandert. Zo neemt de bevolkingsgroei af en verandert de samenstelling van de bevolking; de vergrijzing neemt toe, het aantal personen per huishou-

den blijft dalen en het aantal eenpersoonshuishoudens neemt toe. Hiermee houdt deze Woonvisie rekening.

Borne is een gemeente met relatief veel senioren en daarnaast een groot deel gezinnen met jonge kinderen tot 10 jaar en jongeren tot 20 jaar. De groep 20 tot 40-jarigen is in Borne minder vertegenwoordigd. De gemiddelde huishoudengrootte in Borne in 2007 bedraagt ongeveer 2,5 personen. Daarnaast ligt het gemiddeld besteedbaar inkomen per persoon op € 14.200,- (2007) op het hoogste niveau van Twente, maar onder het landelijke niveau van € 14.400,- .

De bevolkingsomvang van Twente is aan het veranderen. Volgens zowel het Twents Woningmarktonderzoek als de CBS gegevens zal er in Twente in de toekomst sprake zijn van een bevolkingsdaling. Er wordt echter vanwege de verkleining van de huishoudengrootte op korte termijn nog een beperkte groei van het aantal huishoudens verwacht. Bij ongewijzigd beleid krijgt ook Borne hiermee te maken. Door de geplande nieuwbouw in de uitbreidingsgebieden zal het inwonertal van Borne in de komende jaren naar verwachting nog wel toenemen.

Het aantal woningen in Borne is in de afgelopen jaren gestegen tot circa 8.950 in 2010. Bijna 70% van de woningen in Borne is een koopwoning. De woningvoorraad van Borne is niet alleen permanent onderhevig aan vernieuwing en verbetering, maar wordt de komende jaren tevens uitgebreid. Borne biedt ruimte aan zowel de lokale als een deel van de regionale woningbehoefte in het uitbreidingsplan Bornsche Maten. Aangezien het daarbij gaat om een relatief groot aantal woningen voor een kleine gemeente, zijn

een voortdurende monitoring, evaluatie en een adequate planning en fasering voor de realisatie van Bornsche Maten van groot belang. Het oorspronkelijk geplande uitgiftetempo van 250 woningen op jaarbasis is niet langer realistisch. De gemeente heeft daarom besloten tot een tijdelijke temporisering van de woningbouw in Bornsche Maten, waarbij wordt uitgegaan van een uitgiftetempo van 120 woningen per jaar. Dit leidt tot een latere voltooiing van de wijk dan oorspronkelijk gepland.

Borne kiest in de gemeente voor de toevoeging van woningen met hoge kwaliteit voor alle doelgroepen. Die kwaliteitsverbetering geldt eveneens voor de bestaande voorraad. De gemeente stelt zich tot doel om mensen van binnen en buiten Borne de kans te bieden een volledige wooncarrière op te bouwen.

Groei met kwaliteit betekent voor de planperiode van 2010 tot 2015 een woonopgave voor het realiseren van 585 nieuwbouwwoningen op uitbreidingslocaties en circa 145 woningen in de bestaande wijken. Daarnaast wordt door de gemeente en Woonbeheer Borne volop geïnvesteerd in de kwaliteit van de bestaande woningen en de woonomgeving, met als doel de kwaliteit van de bestaande voorraad en van de woonomgeving op peil te houden en waar mogelijk te versterken. Voor de kerkdorpen Hertme en Zenderen wordt uitgegaan van beperkte nieuwbouw ten behoeve van de natuurlijke aanwas. Voor wat betreft deze kernen wordt gesteld dat de zich voordoende behoefte niet op nieuwe uitleglocaties hoeft te worden ingevuld, maar net zo goed op enkele goed gekozen plekken in het buitengebied (knoopperven) kan worden gerealiseerd. Ook voor Hertme en Zenderen geldt dat de leefbaarheid voorop staat; het moet voor bewoners aantrekkelijk zijn in om deze kernen te (blijven) wonen.

Twents woningmarktonderzoek

Het Twents Woningmarktonderzoek (TWO) geeft duidelijk aan dat de bouwambitie in de regio de eigen behoefte overstijgt. Ten opzichte van het voorgaande TWO is de verhuisgeneigdheid in de regio sterkt afgenomen. Hierdoor komt de nadruk meer te liggen op kwaliteit in plaats van kwantiteit.

Ook Borne heeft ook een forse ambitie op het gebied van woningbouw. Deze komt echter voor een belangrijk deel voort uit in het verleden gemaakte afspraken met het Rijk, de Provincie en met de buurgemeente Hengelo. Zo is Borne na de gemeentelijke herindeling uit 2000, ondanks het verlies van de kern Bornerbroek, een zelfstandige gemeente gebleven. Het ministerie van VROM heeft toentertijd onderkend dat enige bevolkingsgroei voor Borne noodzakelijk was om een behoorlijk voorzieningenniveau en de eigen identiteit te kunnen handhaven.

Daarnaast was in het provinciale streekplan opgenomen dat de Borsche Maten de enige uitleglocatie vormde voor de gezamenlijke woningmarkt van Hengelo en Borne. De gemeente Hengelo had zelf geen uitleglocatie. Naar aanleiding hiervan heeft de gemeente Borne haar plannen verder ontwikkeld en investeringen gedaan.

Verder wordt verwacht dat er een grote discrepantie zal zijn tussen de vraag en aanbod naar woonmilieus. Er zal straks een overschot zijn aan rijwoningen en een tekort aan appartementen met lift en aan dubbele en vrijstaande woningen in de hogere prijsklasse. De actuele onderzoeken laten zien dat de bouwopgave tot 2030 (de periode die onderhavige structuurvisie bestrijkt) niet in beeld is gebracht. Wel kan worden gesteld dat, op

basis van de huidige trends, de bouwbehoefte lager zal zijn dan enkele jaren geleden was voorzien. In Borne staan nu veel woningen op het programma tot 2015. De verwachting is dat voor de resterende periode van de visie (2015-2030) de Borsche Maten een groot deel van de behoefte nog kan opvangen. De vraag is dan ook of extra nieuwe uitleglocaties noodzakelijk zijn.

Ten slotte blijkt dat er sprake zal zijn van een sterke vergrijzing. Het is dus noodzakelijk in te zetten op flexibel en levensloopbestendig bouwen. Bij seniorenbouw is vooral behoefte aan grondgebonden woningen en niet alleen appartementen.

4.3 Ontwikkelingen bedrijvigheid

Over de herstructurering en planning van bedrijfsterreinen hebben het rijk, de provincie en de VNG eind 2009 een convenant ondertekend als leidraad voor beleid. De provincie Overijssel heeft het nieuwe beleid voor de (her)ontwikkeling van bedrijfsterreinen vastgelegd in de Omgevingsvisie. Hierin is sprake van een versterkte inzet op de herstructurering van verouderde terreinen en een zorgvuldige planning en programmering van nieuwe terreinen. Gemeenten zijn, bij de uitvoering van de Omgevingsvisie verplicht een met de buurgemeenten afgestemde bedrijfsterreinenvisie op te stellen.

De gemeenten Almelo, Borne, Hengelo, Enschede en Oldenzaal, die samen de Netwerkstad Twente vormen, hebben een gezamenlijke bedrijfsterreinenvisie opgesteld. Dit mede om recht te doen aan de gezamenlijke regionaal economische agenda, verwoord in de Ruimtelijk Economische Ontwikkelingsagenda van de netwerkstad. Deze visie is in 2011 door de gemeenteraden binnen de netwerkstad vastgesteld. De visie geeft,

op basis van de daarin opgenomen uitvoerige analyse, onderzoek en programmering, aan dat het bestaande aanbod van direct uitgeefbaar bedrijfsterrein, de ruimtewinst door herstructurering en uitgifte op basis van harde plannen (vastgestelde bestemmingsplannen) toereikend zijn voor het accommoderen van de kwalitatieve en kwantitatieve (geprognoseerde) ruimtebehoefte tot 2020. In 2013 zal een eerste evaluatie van deze visie plaatsvinden.

4.4 Ontwikkelingen verkeer

In het Structuurplan Uitbreiding Borne (2004) heeft de gemeente besloten om een “knip” aan te brengen in de Rondweg/N743, ter hoogte van de in ontwikkeling zijnde woonwijk Bornsche Maten. Dit wordt noodzakelijk geacht omdat de huidige Rondweg (de provinciale weg door Borne) als gevolg van een hoge verkeersintensiteit een barrière vormt tussen de kern van Borne en de nieuwe uitbreidingslocatie. De “knip” maakt een goede aansluiting en oriëntatie van de Bornsche Maten op de kern van Borne mogelijk en zal de ruimtelijke kwaliteit sterk verbeteren. In het bestemmingsplan Bornsche Maten is deze “knip” al onherroepelijk opgenomen.

Voordat de knip in de Rondweg kan worden gerealiseerd, dient er sprake te zijn van een alternatieve route. Deze route zal bestaan uit een aan te leggen zuidelijke en westelijke randweg. De keuze voor deze route heeft meerdere redenen. Zo tast de aanleg van een randweg aan de noordzijde van Borne het waardevolle landschap te veel aan. Daarnaast worden via deze nieuwe randwegenstructuur de toekomstige bedrijfsterreinen aan de zuidkant van Borne goed ontsloten. Door de aanleg van de zuidelijke randweg wordt een sterk verbeterde calamiteitenroute voor de A1/A35 bij knooppunt Buren ge-

realiseerd. Tevens zorgt deze randweg voor een betere verdeling van het verkeer tussen de toe- en afritten 29 en 30, waardoor met name afrit 30 (Ikea) ontlast wordt. Ook de bedrijfsterreinen tussen Borne en Hengelo, Veldkamp en Westermaat worden door deze randwegenstructuur beter ontsloten. Tevens zal de interne weginfrastructuur in Borne door de aanleg van de Zuidelijke Randweg worden ontlast.

4.5 Ontwikkelingen groen en water

Borne beschikt over een groenstructuur- en groenbeleidsplan voor de dorpskernen van Borne, Zenderen en Hertme. Samen met de lijst voor bijzondere bomen vormen deze de leidraad bij het beheer en het ontwikkelen van de visie op groen.

Het groen in Borne wordt gedragen door een aantal groene radialen langs de invalswegen. Deze bereiken echter niet de kern. Kenmerkend is dan ook het geringe gebruiksgroen in het centrum. Bij ontwikkelingen in het centrum en herinrichting van straten ligt de nadruk op beperkt maar hoogwaardig groen. Borne en Zenderen kennen nauwelijks functioneel buurt- en wijkgroen. In het binnenstedelijk gebied liggen in alle kernen kansen voor de doorontwikkeling van de groene gebieden naar wijk- of buurtparken. De huidige speellocaties dienen bij ontwikkelingen vorm te krijgen, te worden ontzien en te worden versterkt. De afronding van de dorpsranden van de dorpskernen is in veel gevallen matig tot slecht. Het realiseren van goed afgewerkte dorpsranden is dan ook een belangrijk onderdeel in de groenvisie. Deze overgang naar de landelijke omgeving is duidelijk afgestemd met het beleid op de inrichting van het buitengebied. Verblijfsgroen dient in nieuwe ontwikkelingen duidelijk een plaats te krijgen. In de groenvisie kent Oud Borne een bijzondere plaats. Met name rond de omvang en de standplaatsen van bo-

men spelen hier problemen. Hiervoor dient, in combinatie met de parkeerproblematiek, aanvullend beleid gemaakt te worden. In het groenbeleidsplan zijn ook regels opgenomen ten aanzien van de uitvoering van plantwerkzaamheden.

Naast het groenstructuur- en groenbeleidsplan kent de gemeente Borne een actuele bomenverordening. Deze is gebaseerd op de inventarisatie van bijzondere bomen en bijzondere groenstructuren. Binnen deze structuren mag in principe niet ontwikkeld worden zonder het behoud van de bomen. Bijzondere bomen mogen niet of slechts bij hoge uitzondering en onder voorwaarden gekapt worden.

Water

De gemeente Borne werkt aan een optimale afstemming van het waterbeleid met de overige beleidsterreinen. Waterhuishouding is bij ontwikkelingen een medeordenend aspect geworden. Het is een belangrijke drager in de ruimtelijke kwaliteit van de bebouwde omgeving. Anticiperen op klimaatveranderingen, verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving, voorkomen c.q. beperken van wateroverlast in bestaand stedelijk gebied zijn doelstellingen waar gemeente Borne hard aan werkt. Bij nieuwbouw, herinrichting en renovaties in zowel een uitbreiding als in een inbreiding is de strategie “Schoon water niet naar de zuivering afvoeren” en “Vasthouden, bergen en dan pas afvoeren”.

Ten aanzien van de watersystemen ligt er voor de functionaliteit een scheiding in stedelijk en landelijk water. Met de komst van de Kaderrichtlijnwater (KRW) moeten alle wateren in gemeente Borne voor 2015 in een ‘goede toestand’ verkeren, waardoor de inspanning om het water te zuiveren kunnen worden gereduceerd. Dit betekent dat de alle watergangen in Borne die op de legger van het waterschap staan een metamorfose

ondergaan. Geen diepe en smalle watersystemen meer, maar ondiep en een verbreding aanbrenge(n) zodat een veerkrachtig systeem ontstaat waar tevens flora en fauna kunnen ademen en zich ontplooien.

4.6 Ontwikkelingen voorzieningen

Er zijn verschillende ontwikkelingen door de gemeente Borne geïnitieerd op het gebied van sociale voorzieningen. De gemeente wil de beleidsonderdelen kunst, cultuur en recreatie & toerisme hoog in het vaandel houden. Er is een Kadernota Cultuur en Recreatie & Toerisme door de raad vastgesteld. De activiteiten zijn gericht op amateurkunst, cultuureducatie en volkscultuur. Recreatie & Toerisme wordt ontwikkeld in samenwerking met het project “De Groene Poort”. Daarnaast is gezondheidsbeleid in Borne een issue, waaraan wordt gewerkt. Er is een beleidsplan WMO opgesteld en in het “neje noaberschap” probeert de gemeente de samenwerking tussen burgers en tussen instellingen en organisaties te bevorderen. Ook voor het jeugdbeleid is veel aandacht. De gemeente streeft ernaar dat er brede scholen worden ontwikkeld, waarbij het onderwijs is afgestemd op de doorgaande ontwikkelingslijn van jongeren. Daarnaast is er in Borne sprake van voldoende sportaccomodaties variërend van sportparken, tennis- en squashbanen tot een overdekt zwembad.

4.7 Ontwikkelingen buitengebied

In het buitengebied van de gemeente spelen verschillende ontwikkelingen. Er is een visie ontwikkeld, De Groene Poort, die een ontwikkelingsrichting aangeeft voor het buitengebied van Borne. De Groene Poort is een integraal project van de provincie Overijssel en gemeente Borne en heeft tot doel om het buitengebied van Borne te ontwikkelen als een

groene long in het stedelijk netwerk van Netwerkstad Twente en als groene verbinding tussen Noordoost en Zuidwest Twente. De Groene Poort bevindt zich op het kruispunt van de stedelijke en landschappelijke as van Twente. Terwijl aan de zuid- en zuidoostzijde van Borne gebouwd wordt aan nieuwe woonwijken en een bedrijventerrein, ligt er in het overige buitengebied een groene opgave. De Groene Poort waarborgt het landschap en zorgt ervoor dat de stedenband Enschede, Hengelo en Almelo niet aan elkaar groeit. De groene zone moet een aaneengesloten doorgang bieden tussen de waardevolle landgoederen aan de westelijke kant en het open essenlandschap aan de oostelijke kant van Twente. Het behoud van het authentieke, Twentse coulisselandschap staat voorop. De ervaring leert dat economische activiteiten belangrijk zijn om een dergelijk doel te bereiken. Daarom behoudt de landbouw een belangrijke functie. Boeren worden nadrukkelijk betrokken bij landschap-, natuur en waterbeheer, maar krijgen ook de mogelijkheid uit te breiden om de toekomst van hun bedrijf veilig te stellen.

De uitgangspunten van deze visie zijn meegenomen in onderhavige structuurvisie.

4.8 Ontwikkelingen milieu en duurzaamheid

Voor de gemeente Borne is een Nota Gebiedsgericht Geluidsbeleid gemaakt. Het doel van het gemeentelijk geluidsbeleid is het behouden van de goede kwaliteiten en het benutten van kansen om voor de verschillende gebieden binnen de gemeente de geluidskwaliteit te verbeteren. De gemeente Borne is hiertoe opgedeeld in verschillende gebieden, waarbij de indeling is gebaseerd op het functionele gebruik van de ruimte. De volgende gebieden worden onderscheiden:

- buitengebied;
- rustige woonwijk;

- gemengd gebied;
- centrum gebied;
- industrie.

Voor ieder gebied is in het geluidsbeleid voor de thema's bedrijven en verkeer een passende geluidskwaliteit opgenomen.

In 2008 heeft de gemeenteraad het Milieubeleidsplan 2008-2011 vastgesteld. In dit plan geeft de gemeente aan dat zij wil streven naar een duurzame ontwikkeling in de gemeente Borne. Vertaald naar de structuurvisie Borne betekent dit dat duurzaamheid een belangrijke rol speelt bij ontwikkelingen. Hiermee wordt bedoeld er wordt gestreefd naar ontwikkelingen die de omgeving zo weinig mogelijk belasten, zonder de kwaliteit van het leven nadelig te beïnvloeden, en waarbij zuiniger wordt omgegaan met ruimte, landschaps- en natuurwaarden, grondstoffen en energie. Duurzaamheid heeft betrekking op het gehele scala aan werkzaamheden binnen de gemeente en maakt steeds meer onderdeel uit van het integrale beleid. Duurzaam (ver)bouwen wordt in de bestaande voorraad en nieuwbouw gestimuleerd.. .

4.9 Ontwikkelingen recreatie en toerisme

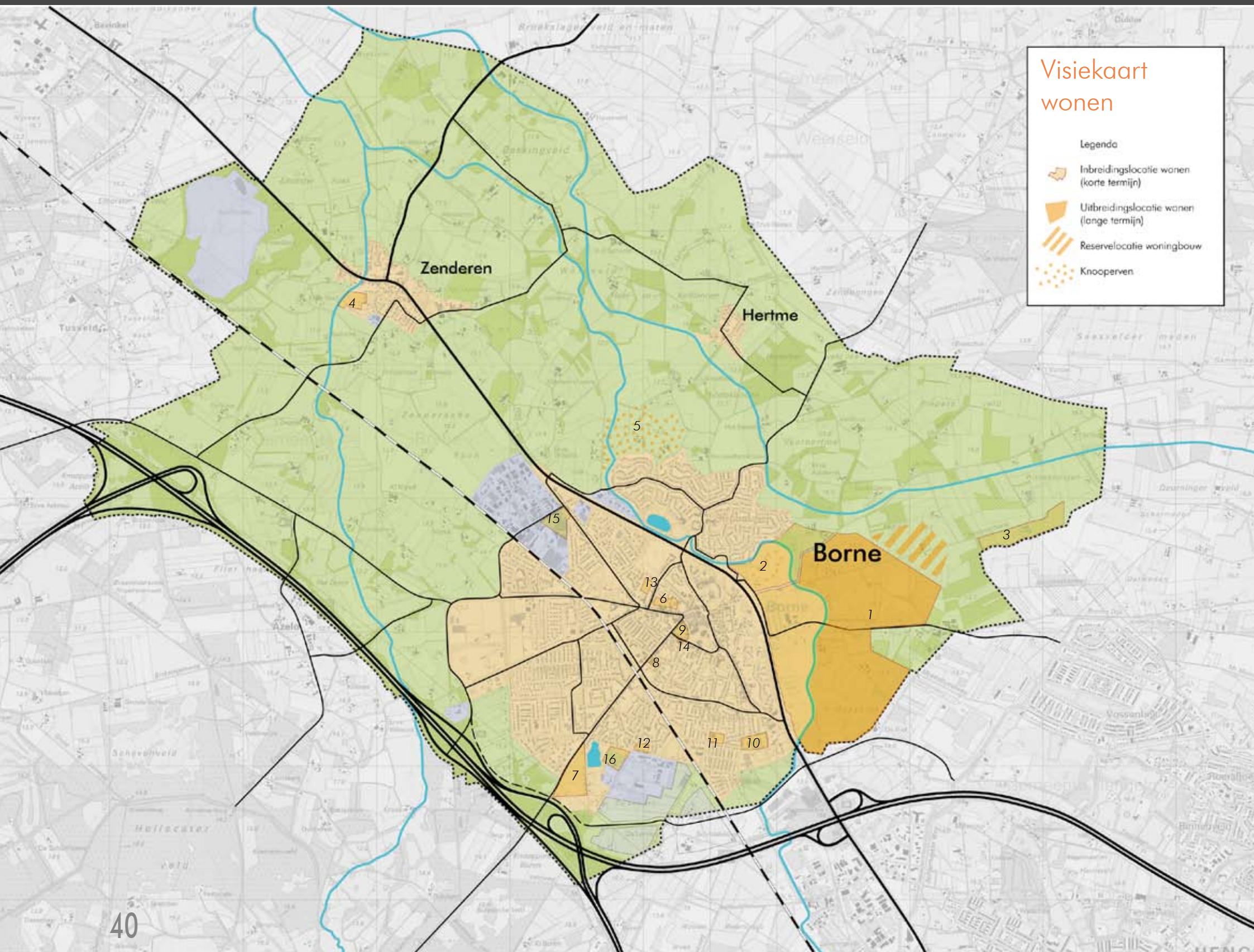
Op het gebied van recreatie en toerisme zijn verschillende beleidsstukken richtinggevend, zoals bijvoorbeeld De Groene Poort.

In overleg met de dorpsraad Zenderen is de werkgroep "Kloosterpad Zenderen" opgericht. Deze werkgroep organiseert jaarlijks 3 themawandelroutedagen, die veel bezoekers trekken en zo het cultureel erfgoed op de kaart zet.

Visiekaart wonen

Legenda

- Inbreidingslocatie wonen (korte termijn)
- Uitbreidingslocatie wonen (lange termijn)
- Reservelocatie woningbouw
- Knooperven

05 | STRUCTUURVISIE

5.1 Ontwikkelingsvisie stedelijk gebied

Wonen

De woningvoorraad van Borne is niet alleen permanent onderhevig aan vernieuwing en verbetering, maar wordt de komende jaren tevens uitgebreid. Borne biedt ruimte aan zowel de lokale als een deel van de regionale woningbehoefte in het uitbreidingsplan Bornsche Maten. In regioverband en met de buurgemeente Hengelo zijn daarover afspraken gemaakt. Daarnaast zal de zich mogelijk voordoende regionale vraag worden ingevuld in locaties in de netwerksteden, waaronder de Bornsche Maten.

Rekening houdend met de huidige woningmarkt en de zich voordoende financieel-economische crisis, is het oorspronkelijk geplande uitgiftetempo van 250 woningen op jaarbasis niet langer realistisch. Daarom heeft de gemeente besloten tot een tijdelijke temporisering van de woningbouw in Bornsche Maten, waarbij wordt uitgegaan van een uitgiftetempo van 120 woningen per jaar. Dit leidt tot een latere voltooiing van de wijk dan oorspronkelijk gepland. Uitgangspunt blijft het realiseren van het totaalprogramma van 2.700 woningen. Voor 2.300 woningen daarvan geldt dat deze in het vigerend bestemmingsplan zijn opgenomen. Hiermee kan de gemeente Borne vooruit tot 2025. De overige 400 woningen voorzien in een reservelocatie voor de periode daarna.

De Bornsche Maten wordt een wijk die past binnen de identiteit en het karakter van de gemeente Borne. Er zal voldoende ruimte worden geboden aan water en groen en goede uitloopmogelijkheden naar het aangrenzende buitengebied.

Borne kiest in de gemeente voor de toevoeging van woningen met hoge kwaliteit voor alle doelgroepen. Die kwaliteitsverbetering geldt eveneens voor de bestaande voorraad. Naast gemeentelijke volkshuisvestingstaken wordt daarbij de leefbaarheid van de wijken en buurten meegenomen.

Borne wil haar toevoeging aan en herstructurering van de woningvoorraad op de volgende locaties realiseren (groter en gelijk aan 10 woningen):

Uitleglocaties:

- 1 Bornsche Maten
- 2 Park Oud Borne
- 3 Hemmelhorst
- 4 Oosterveld
- 5 Knooperven

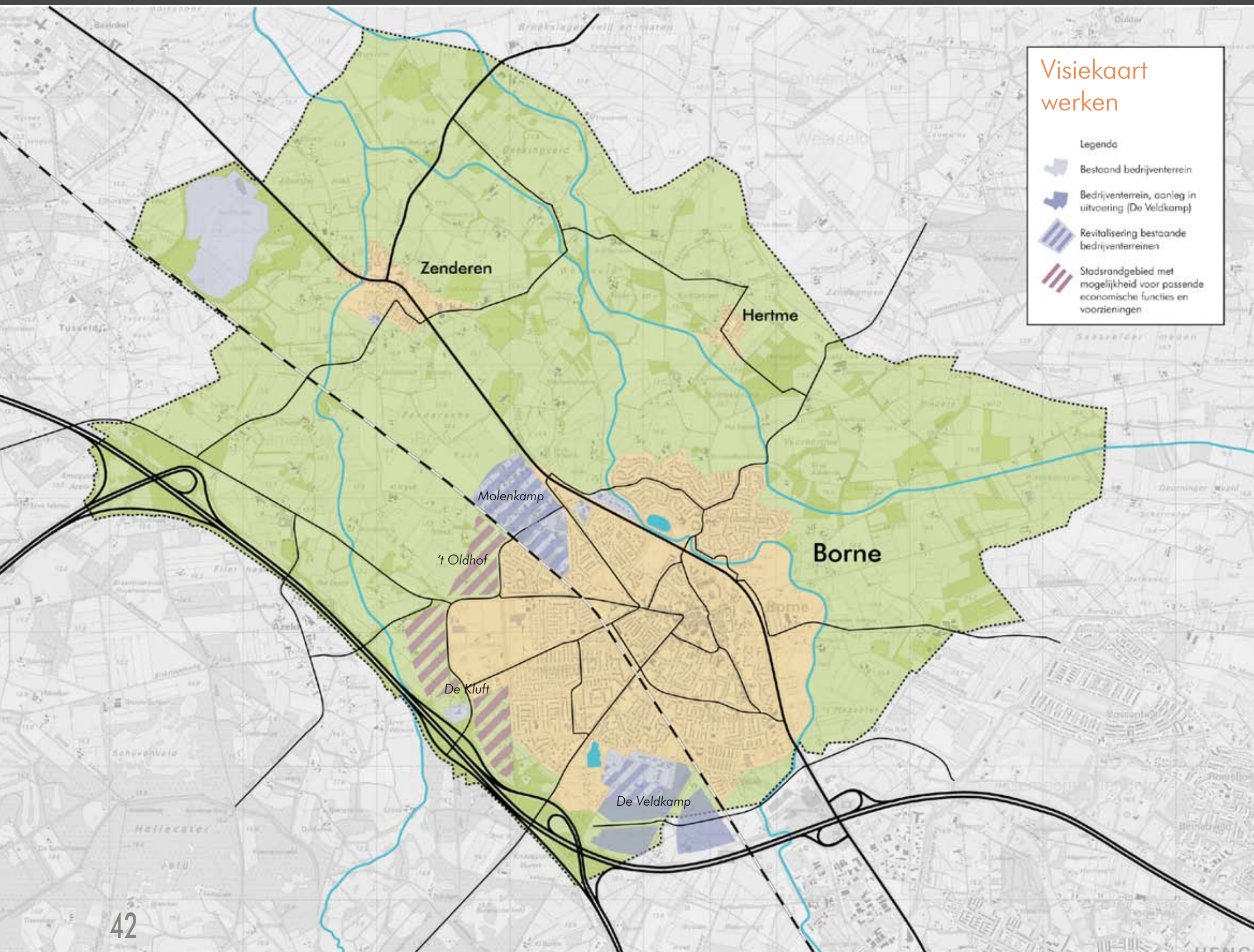
Locaties in bestaand stedelijk gebied:

- 6 Bornsche Hoven
- 7 Kollergang
- 8 Stationsstraat
- 9 Atria
- 10 Herontwikkeling Welemanstraat
- 11 Casimirschool
- 12 Tichelkamp

Visiekaart werken

Legenda

- Bestaand bedrijventerrein
- Bedrijventerrein, aanleg in uitvoering (De Veldkamp)
- Revitalisering bestaande bedrijventerreinen
- Stadsrandgebied met mogelijkheid voor passende economische functies en voorzieningen

13 Witte Huis

14 Herontwikkeling Leijdekkers

15 Herontwikkeling Jonge Poerink

16 Herontwikkeling Cementbouw

Op de Visiekaart Wonen zijn de genoemde locaties aangegeven.

De vraag naar woningen in het buitengebied van de gemeente Borne richt zich vooral op de kerkdorpen Hertme en Zenderen. In dit verband wordt uitgegaan van beperkte nieuwbouw ten behoeve van de natuurlijke aanwas. De leefbaarheid van de dorpen staat hierbij voorop. Naast de mogelijkheden in of aansluitend aan het bestaand bebouwd gebied, zullen er ook op enkele daartoe geëigende plaatsen in het buitengebied knoopperven worden ontwikkeld.

Werken

Voor Borne betekenen de in paragraaf 4.3 beschreven ontwikkelingen dat, rekening houdend met de behoefte aan bedrijfsterrein vanuit de buurgemeente Hengelo, het bedrijfsterrein Buren-De Veldkamp (30 ha netto uitgeefbaar) de vraag vanuit Borne het komende decennium voldoende kan accommoderen. Het biedt bovendien de benodigde economische bewegingsruimte om ook het bestaande bedrijfsterrein Molenkamp (27 ha) op een duurzame en toekomstbestendige wijze te herstructureren.

Over de herstructurering zijn met de provincie prestatieafspraken gemaakt. Hierin is opgenomen dat de herstructurering uiterlijk in 2014 in uitvoering wordt genomen en dat deze een netto ruimtewinst van 1 ha oplevert.

De behoefte aan de ontwikkeling van nieuwe bedrijfsterreinen, zoals de in het Structuurplan Uitbreiding Borne geprojecteerde bedrijfsterreinen De Klufft en 't Oldhof, is daarmee voor een belangrijk deel weggenomen.

Gezien het bovenstaande vindt de realisering van nieuw bedrijfsterrein in Borne dan ook alleen nog plaats aan de zuidzijde, op de locatie Buren-De Veldkamp. Voor de locaties De Klufft en 't Oldhof wordt gezocht naar een alternatieve invulling met de mogelijkheid van economische functies die goed aansluiten bij de agrarische, landschappelijke en toeristisch-recreatieve doelstellingen van het beleid met betrekking tot stadsranden in de Groene Poort.

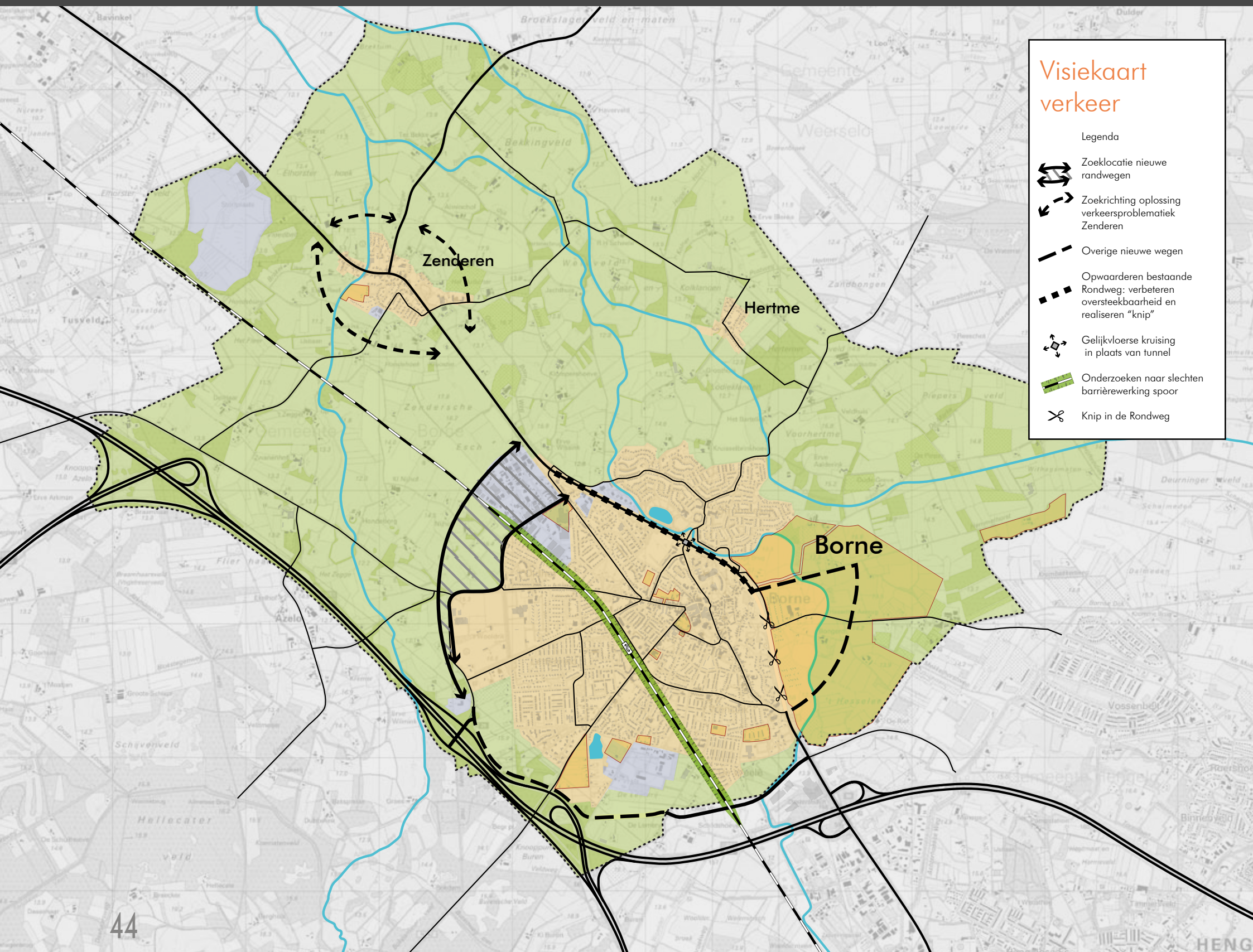
De intentie is om alle terreinen duurzaam te ontwikkelen en te onderhouden. Daarbij wordt gebruik gemaakt van compact bouwen, efficiënt ruimtegebruik en een duurzame inrichting van de openbare ruimte. Op het nieuwe bedrijfsterrein De Veldkamp is parkmanagement geïntroduceerd.

De bedrijfsterreinen in de gemeente Borne zijn gunstig gelegen ten opzichte van het rijkswegennet. De aanleg van de zuidelijke randweg is van essentieel belang voor de ontsluiting van met name De Veldkamp.

Visiekaart verkeer

Legenda

- Zoeklocatie nieuwe randwegen
- Zoekrichting oplossing verkeersproblematiek Zenderen
- Overige nieuwe wegen
- Opwaarderen bestaande Rondweg: verbeteren oversteekbaarheid en realiseren "knip"
- Gelijkvloerse kruising in plaats van tunnel
- Onderzoeken naar slechten barrièrewerking spoor
- Knip in de Rondweg

Verkeer

In de voorliggende structuurvisie worden voor de gemeente Borne diverse grootschalige ontwikkelingen beschreven op het gebied van wonen en werken. Deze ontwikkelingen dienen goed bereikbaar te zijn. Het te voeren beleid om dat te bereiken en de bijbehorende oplossingsrichtingen worden beschreven in de Mobiliteitsvisie Borne.

Het Integraal Verkeersplan Borne (IVP) is verder uitgewerkt in de Mobiliteitsvisie en wordt op hoofdlijnen overgenomen in voorliggende structuurvisie. De gemeente heeft als doel de verkeersveiligheid in relatie tot de bereikbaarheid te optimaliseren. Langzaam verkeer speelt daarbij, in combinatie met een goede bereikbaarheid van het centrum, een belangrijke rol. Enkele speerpunten zijn:

- een helder, herkenbaar en comfortabel fietsnetwerk,
- voldoende en goed bereikbare parkeervoorzieningen,
- een goede randwegenstructuur,
- het voorkomen van ongewenste sluitroutes,
- het voltooiën van 30- en 60 km/uur gebieden,
- veilig ingerichte schoolomgevingen.

De randwegenstructuur, zoals al is aangegeven in het Structuurplan uitbreiding Borne, zal worden gerealiseerd, hetgeen een aanzienlijke verbetering van de leefbaarheid in en ruimtelijke kwaliteit van Borne bewerkstelligd. Bovendien wordt hiermee de extra druk die ontstaat door de aanleg van nieuwe woon- en werkgebieden opgevangen.

In deze nieuwe structuur wordt tegelijkertijd een goede aansluiting en oriëntatie van de uitleglocatie Bornsche Maten op de kern van Borne gewaarborgd. De beste mogelijkheid daartoe biedt het aanbrenge van een “knip” in de bestaande Rondweg ter hoogte

van deze nieuwe wijk. In een alternatief voor het doorgaande verkeer voorziet in dit verband de aanleg van een westelijke randweg, die de provinciale weg (N743) rechtstreeks verbindt met de rijksweg A35 (aansluiting 29).

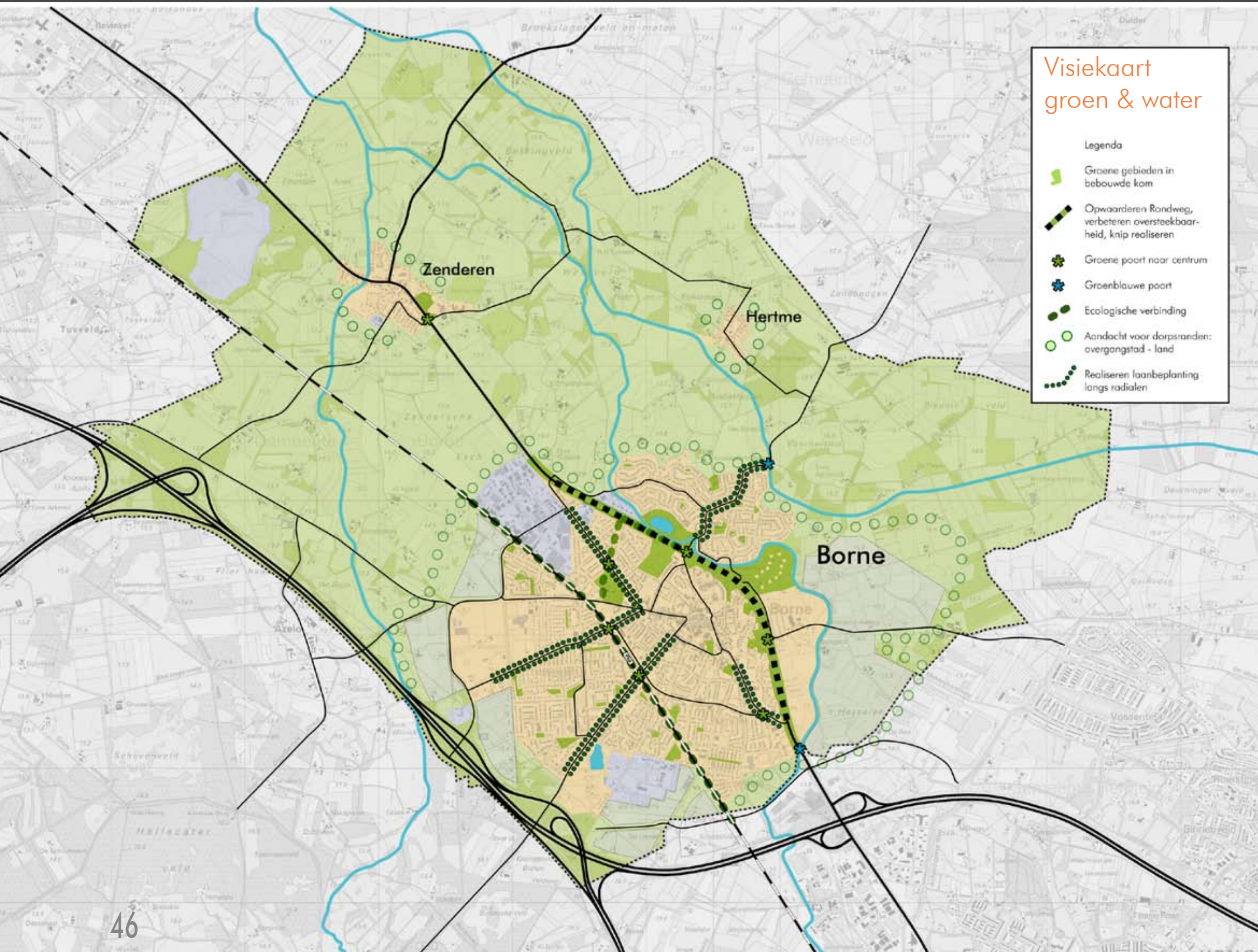
In een Scenariostudie (2011) is onderzocht welke scenario's met betrekking tot de weginfrastructuur in en rond Borne daartoe het beste voldoen, met als doel het doorgaande verkeer om Borne heen te leiden en de barrière tussen de Bornsche Maten en de kern van Borne te slechten. Hierbij gaat het om het knippen van de provinciale weg (N743) ter hoogte van de in ontwikkeling zijnde woonwijk Bormse Maten, in combinatie met het realiseren van een robuust en duurzaam alternatief in de vorm van een westelijke randweg. Echter, een exact tracé voor de nieuwe randweg is nog niet bekend, vandaar dat de aanduiding op de kaart nog indicatief is. De Zuidelijke Randweg is inmiddels voor een deel positief bestemd in vigerende bestemmingsplannen en het westelijke deel is zelfs al gerealiseerd.

Binnen de verkeersstructuur van Borne wordt het inkomende en het uitgaande verkeer bediend door verschillende radiaalwegen. De inrichting en het profiel van deze wegen is overal echter niet even helder. Door een nieuwe en eenduidige inrichting van deze radialen zal de herkenbaarheid hiervan binnen de verkeersstructuur in Borne worden versterkt. De spoorlijn tussen Hengelo en Almelo (Zwolle/Deventer) en Enschede loopt dwars door de kern van Borne. De barrière die hierdoor wordt gevormd, zal in de toekomst alleen nog maar toenemen. Als gevolg van het Programma Hoogfrequent Spoor (PHS) en de uitbreiding van de Tweede Maasvlakte in de Rotterdamse haven zal namelijk het goederenvervoer per spoor sterk toenemen.

Visiekaart groen & water

Legenda

- Groene gebieden in bebouwde kom
- Opwaarderen Rondweg, verbeteren oversteekbaarheid, knip realiseren
- Groene poort naar centrum
- Groenblauwe poort
- Ecologische verbinding
- Aandacht voor dorpsranden; overgangstad - land
- Realiseren laanbeplanting langs radialen

De problemen op het gebied van bereikbaarheid, geluid en trillingen zullen het best worden opgelost door het aanleggen van een verdiept tracé, hetgeen uiteindelijk de voorkeur van de gemeente Borne heeft. Alternatieve scenario's die gezamenlijk met ProRail worden onderzocht zijn ongelijkvloerse kruisingen van het spoor met de hoofdwegenstructuur aan de zuidzijde (bestaande tunnel in de Zuidelijke Randweg), de noordwestzijde (de Westelijke Randweg) en centraal in Borne (de Azelosestraat).

Ook voor het langzaam verkeer wordt naar oplossingen gezocht om deze barrière te slechten.

Tussen Enschede en Almelo wordt momenteel een snelle fietsverbinding gerealiseerd ten behoeve van forensen, studenten en recreanten, de zogenaamde F35. Deze fietssnelweg is pal langs het spoor geprojecteerd, waardoor op diverse plaatsen de hoofdwegenstructuur ongelijkvloers kan worden gekruist. Deze snelle fietsverbinding zal worden gekoppeld aan de interne wegenstructuur, waardoor tevens de interne bereikbaarheid wordt versterkt.

Het beleid in Borne is er verder op gericht dat vanuit de verschillende woongebieden snelle rechtstreekse fietsverbindingen worden gerealiseerd naar zowel het centrum en het NS-station als naar de diverse werkgebieden.

Op het gebied van het openbaar vervoer zijn er verschillende ontwikkelingen gaande. Gezocht wordt naar het verder optimaliseren van het busvervoer in en rondom Borne. De frequentie van de stoptrein is verhoogd naar vier keer per uur in zowel de richting

van Almelo als in de richting van Hengelo. De intercity's sluiten daarop goed aan. Daarnaast wordt onderzocht op welke wijze Borne deel kan uitmaken van de aan te leggen Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV)-lijnen binnen de Netwerkstad Twente. Ook de mogelijkheden van het beter faciliteren van het voor- en natransport worden onderzocht, ondermeer door het toepassen van de OV-fietskoppeling.

Groen en Water

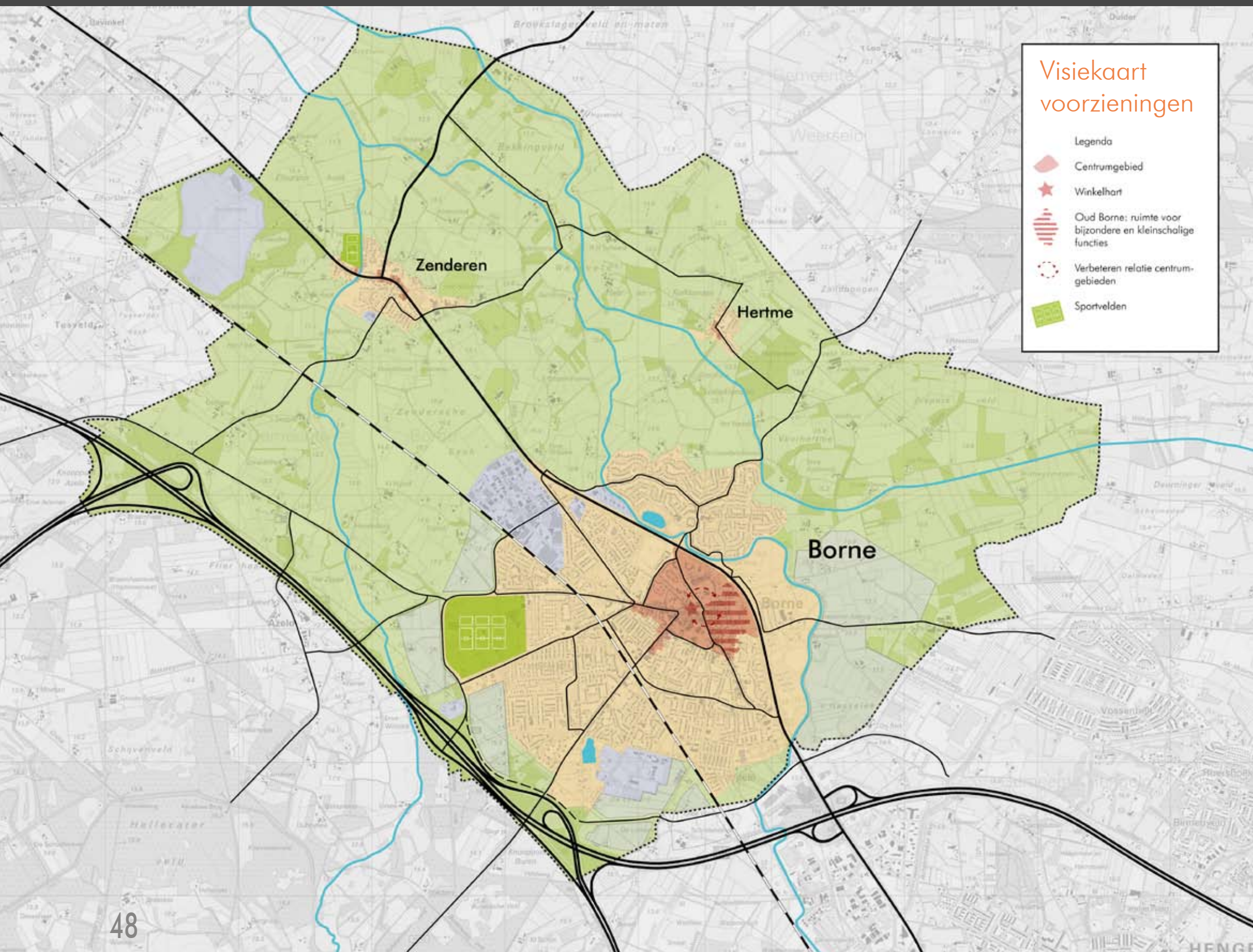
In Borne is reeds veel aandacht voor water in de ruimtelijk planvorming. Conform het vigerende beleid worden in de uitbreidingplannen de kansen voor water benut, zoals het scheiden van hemelwater en afvalwater en het reguleren van grondwater. Borne ligt laag ten opzichte van de omgeving. Om (grond)wateroverlast te bestrijden is reeds in het verleden veel drainage aangelegd. Door de klimaatveranderingen zijn de buien in zomer veelal intensiever, wat nogal eens tot wateroverlast kan leiden. Door hemelwater te scheiden van het afvalwater wordt getracht de wateroverlast te beperken in het stedelijk gebied. Met de veranderingen zal water op straat over het algemeen meer geaccepteerd moeten worden.

Vooraf met de randen van het stedelijk gebied moet bewust worden omgegaan. De randen van het stedelijk gebied moeten landschappelijk goed worden ingepast. Hierbij moet het karakter van deze inpassing aansluiten bij het omliggende landschap. Op plekken waar een hoofdroute of beek samen komen ontstaan bijzondere plekken. Deze plekken moeten worden benadrukt door het plaatsen van beplanting met een landschappelijke waarde of met een fraaie brug. Op deze manier krijgen deze plekken de rol van toegangspoort naar het dorp.

Visiekaart voorzieningen

Legenda

- Centrumgebied
- Winkelhart
- Oud Borne: ruimte voor bijzondere en kleinschalige functies
- Verbeteren relatie centrumgebieden
- Sportvelden

De radiale lanen in Borne zijn zeer karakteristiek en zijn belangrijk voor de oriëntatie. De verschillende lanen lopen vanuit het buitengebied richting het centrum. In het centrum is geen ruimte voor laanbeplanting. Hier krijgen solitaire bomen de voorkeur. Kwaliteit ligt boven kwantiteit: liever enkele fraaie bomen dan veel bomen zonder groeimogelijkheden.

In de wijken ten westen en zuiden van de Rondweg liggen kleine groene gebiedjes versnipperd in de buurt. In de wijken ten noorden en oosten van de Rondweg zijn de groene gebieden groter en meer aaneengesloten. Voor de groene gebieden in de woonwijken geldt dat wordt uitgegaan van een eenvoudige en eenduidige inrichting. Er zal hierdoor een stevig, rustig en groen beeld ontstaan.

Het is belangrijk om prettige verblijfplekken te creëren voor zowel bewoners als bezoekers van Borne. Het centrumgebied is het belangrijkste en meest bezochte gebied. In het groenstructuurplan is dit gebied in drie gedeeltes opgesplitst, te weten het Centrum (Winkelgebied), Oud Borne en Nieuw Borne (voorzieningen rondom Kulturhus). Het centrum is daarbij stenig van karakter, waarbij bloembakken het enige groen zijn. Oud Borne wordt gekenmerkt door groene oases met forse bomen. Nieuw Borne wordt gekenmerkt door grote bouwmassa's in een groen en parkachtig beeld. Daarnaast zijn er in het Groenstructuurplan op dorpsniveau bepaalde plekken opgenomen die voor iedereen van belang zijn.

Op buurtniveau zijn tevens plekken benoemd waar bewoners uit de wijk kunnen samenkomen en recreëren. Deze plekken zijn zoveel mogelijk gekoppeld aan voorzieningen, zoals een winkelcentrum. De plekken op buurtniveau bieden afwisselend een sierfunctie

dan wel een speelplek en/of ontmoetingsruimte.

Groene aaneengeschakelde elementen kunnen een ecologische functie hebben. Wanneer deze gebieden aansluiten op het buitengebied of waardevolle ecologische elementen zoals beken, is het van belang het beheer af te stemmen op de aanwezige ecologische waarden. Dit geldt voor de gebieden rondom de spoorlijn, de Dikkerslaan en de parken in Stroom Esch en de Bornse Maten.

Voorzieningen

In Borne is behoefte aan een compact en compleet winkelgebied, dat zich onderscheidt ten opzichte van omliggende steden. Er is een Masterplan Centrum Borne opgesteld, waarin verschillende maatregelen worden aangekondigd. Deze maatregelen worden op basis van een uitvoeringsprogramma gerealiseerd.

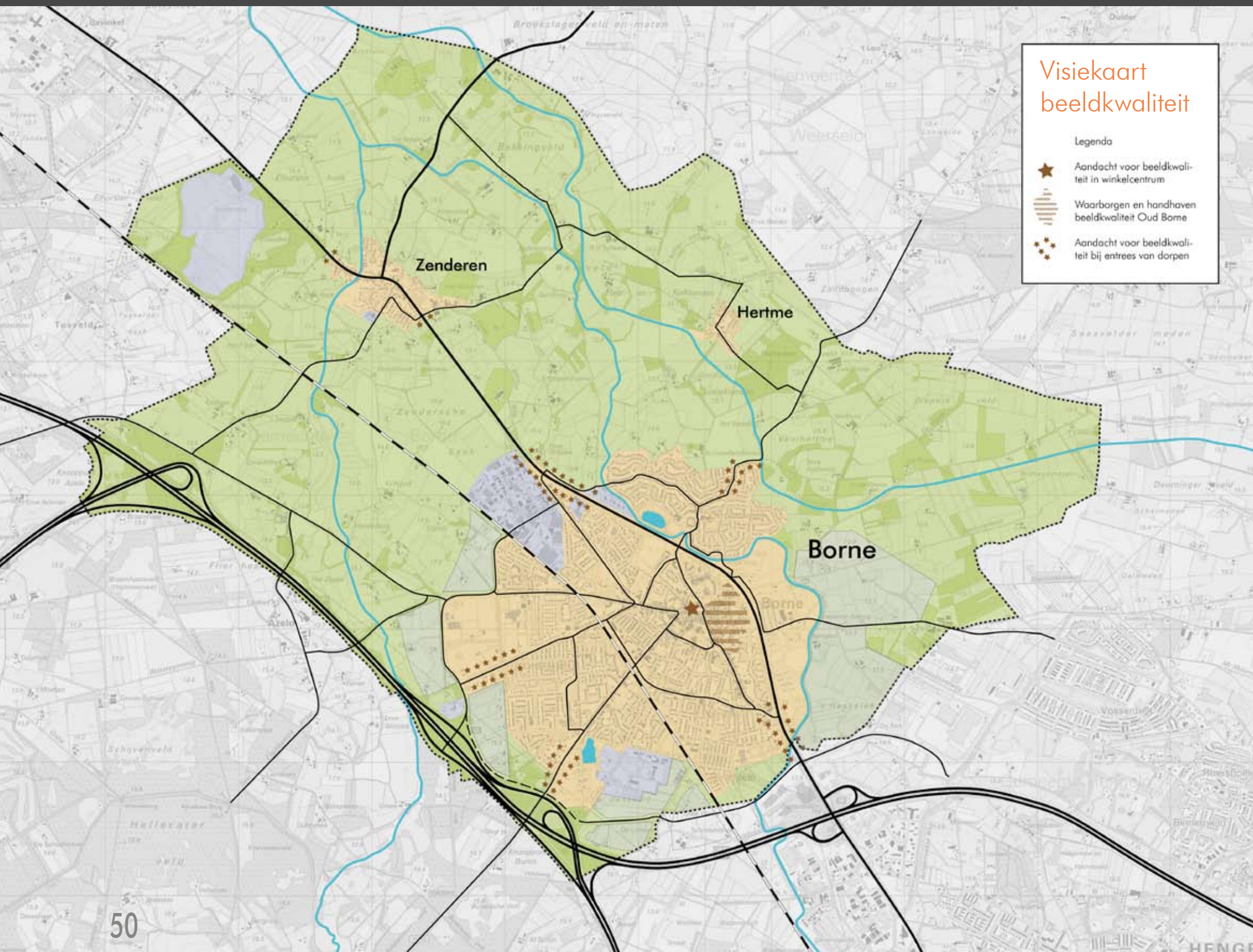
De belangrijkste winkelvoorzieningen zijn gesitueerd in het winkelcentrum rondom Nijstad en Bakkerssteeg. Dit winkelcentrum is erg naar binnen gekeerd, waardoor de toegankelijkheid beperkt is. Ook de routing binnen het centrum is niet logisch en compleet. Deze dient te worden verbeterd. De aantrekkelijkheid van het centrum is belangrijk voor het op peil houden van het voorzieningenniveau. Een kwalitatief hoogwaardig voorzieningenniveau is van belang voor een vitale gemeente en als vestigingsplaatsfactor voor nieuwe inwoners. Daarnaast is er sprake van een sterke scheiding tussen dit winkelcentrum en het nabijgelegen beschermd stads- en dorpsgezicht van Oud-Borne.

In de historische omgeving van Oud Borne wordt ruimte geboden voor ambachten en de daaraan gekoppelde kleinschalige functies. Dit wil echter niet zeggen dat Oud Borne een openluchtmuseum wordt waar geen ontwikkelingen mogelijk zijn. De ontwikkelings-

Visiekaart beeldkwaliteit

Legenda

- Aandacht voor beeldkwaliteit in winkelcentrum
- Waarborgen en handhaven beeldkwaliteit Oud Borne
- Aandacht voor beeldkwaliteit bij entrees van dorpen

mogelijkheden, onder andere op het gebied van wonen, zullen optimaal worden ingepast in het omgevingsbeeld van Oud Borne op basis van de vastgestelde visie.

In de afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in sociale en culturele voorzieningen in Borne. In het centrum is een Kulturhus aanwezig. In de toekomst zal aandacht moeten blijven bestaan voor het handhaven van voldoende voorzieningen in het dorp.

De voorzieningen voor sport moeten worden gehandhaafd en verbeterd.

Beeldkwaliteit

Om de gemeente Borne in de toekomst aantrekkelijk te houden om te wonen, te werken en te recreëren, is beeldkwaliteit erg belangrijk. Het beeld dat mensen hebben bij een dorp moet aantrekkelijk zijn. Zo zijn de entrees van de dorpen erg belangrijk. Wanneer bezoekers de bebouwde kom van Borne binnenrijden, moeten ze direct het idee hebben dat ze zich in Borne bevinden. Er zijn verschillende mogelijkheden om deze entree vorm te geven. Per locatie zal hier een invulling voor gezocht moeten worden.

Kenmerkend is de fraaie beeldkwaliteit Oud-Borne. Het vormt een aantrekkelijk gedeelte van het dorp, dat ook door toeristen gewaardeerd wordt. Het is zaak om de beeldkwaliteit van dit gedeelte van het dorp te waarborgen en te handhaven en waar mogelijk te versterken.

In het centrum van Borne worden in het Masterplan Centrum verschillende maatregelen

voorgesteld om de beeldkwaliteit te verbeteren. Het centrumgebied bestaat op dit moment uit verschillende deelgebieden die sterk van elkaar gescheiden zijn. Door het verbeteren van de beeldkwaliteit van zowel bebouwing als openbare ruimte kan het centrum meer als eenheid functioneren. De Grotestraat is de belangrijkste route in het centrum van Borne en kan door een eenduidige inrichting een drager worden voor het gebied.

Voor het kernwinkelgebied uit de jaren '70-'80 geldt dat de bebouwing zo mogelijk meer gedifferentieerd moet zijn. In het gebied rondom Nijstad/Bakkerssteeg is de situatie door de krappe ruimte erg rommelig. Gestreefd wordt in dit verband naar een verhoging van de kwaliteit, door het bewerkstelligen van meer eenheid in de gevels. Ook moeten hagen en muurtjes zoveel mogelijk weggehaald worden om eenheid te bevorderen en de openbare ruimte beter te ontsluiten.

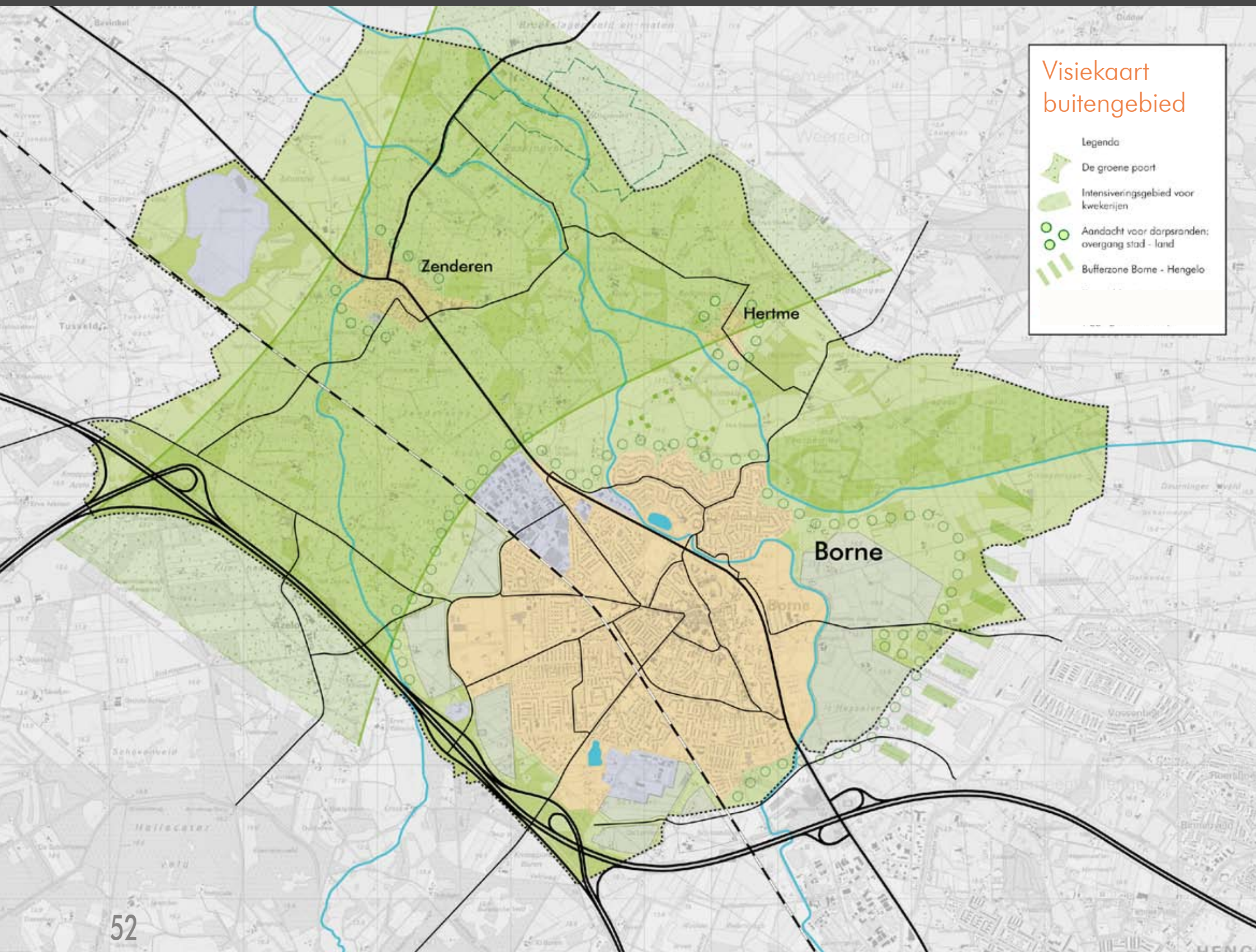
Het kernwinkelgebied is erg in zichzelf gekeerd. Zeker vanaf de Grotestraat en de Nieuwe Kerkstraat is moeilijk te zien dat hierbinnen zich het belangrijkste winkelcentrum van Borne bevindt. Door het verbeteren van de entrees is het mogelijk het winkelcentrum meer een gezicht naar buiten te geven.

Pleinen zijn vooral functioneel ingericht. Er kan meer aandacht geschonken worden aan de vormgeving en inrichting.

Visiekaart buitengebied

Legenda

- De groene poort
- Intensiveringsgebied voor kwekerijen
- Aandacht voor dorpsranden; overgang stad - land
- Bufferzone Borne - Hengelo

5.2 Ontwikkelingsvisie Buitengebied

Borne ontwikkelt haar buitengebied in samenwerking met de buurgemeenten, Netwerkstad Twente en Regio Twente en de provincie Overijssel tot de Groene Poort van Twente. De Groene Poort wordt gezien als het kruispunt van de stedelijke en landschappelijke as, die een schakel vormt tussen de landschappelijk en ecologisch waardevolle gebieden van zuidwest en noordoost Twente. Het voorkomt een landschappelijke tweedeling van Twente en een volledige verstedelijking van de Twentse stedenband. De Groene Poort is als prioriteit opgenomen in de ruimtelijke ontwikkelingsagenda van Netwerkstad Twente. Het versterkt de ruimtelijke structuur en de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit van Netwerkstad Twente en draagt daarmee substantieel bij aan de ambitie om Netwerkstad Twente te ontwikkelen als “Europees stedelijk netwerk in het groen”.

Binnen de Groene Poort zijn drie samenhangende opgaven benoemd:

- **Landschap en Economie:** hoofddoel is het behoud en de ontwikkeling van het authentieke Twentse landschap, gecombineerd met versterking van de Bornse economie. Dat betekent ruimte om te ondernemen onder gelijktijdige versterking van de ruimtelijke kwaliteit. Duurzame economische activiteiten geven immers ook de basis om te investeren in het landschap. Belangrijk onderdeel van deze opgave is versterking van de landbouwstructuur.
- **Kunst, Cultuur en Voorzieningen:** hoofddoelen zijn de mogelijkheden en potenties op het gebied van kunst, cultuur, cultuurhistorie en voorzieningen in te zetten voor enerzijds de versterking van het profiel en de beleving van het gebied voor de bewo-

ners en bezoekers en anderzijds als basis voor een gezonde sociale infrastructuur. Kunst, cultuur en cultuurhistorie vormen een brugfunctie tussen stad en platteland, maar zijn ook ondersteunend aan een gezonde economische ontwikkeling, bijvoorbeeld voor het winkelbestand, de horeca en de recreatie.

- **Ontsnippen en Verbinden:** hoofddoel is de samenhang in het gebied zelf en tussen zuidwest en noordoost Twente te versterken. Het gaat hierbij om het versterken en verbinden van de recreatieve en landschappelijke functies op een manier dat bewoners, bezoekers en de natuurwaarden van het Twentse landschap ervan profiteren. Onderdeel hiervan is het realiseren van een aantrekkelijke overgang tussen het landelijk gebied en het dorp Borne.

Toekomstbestendige landbouw in een aantrekkelijk landschap

Voor een groot deel van het landelijk gebied van de Groene Poort wordt ingezet op ruimte voor toekomstbestendige landbouw in combinatie met het realiseren van water- en landschapselementen. Melkveehouderijbedrijven spelen daarin een belangrijke rol en groeien veelal uit naar bedrijven met 150 of meer koeien. Ze hebben daarvoor extra grond en stalruimte nodig. Deze grondvraag betekent dat in het streefbeeld zeer beperkt wordt ingezet op andere functies met een grote grondbehoefte, zoals nieuwe landgoederen. Het ruilen van gronden en vergroten van percelen is nodig voor een rendabele organisatie van de landbouw. Daarnaast wordt ruimte geboden voor een optimale verkaveling, aaneengesloten huiskavels en een goede ontsluiting. Om de aantrekkelijkheid van het landschap verder te vergroten wordt ingezet op aanplant van (meidoorn)hagen op randen van grondeigendommen, gecombineerd met het verbinden van bestaande

recreatieve routes. Hierbij hoort ook het realiseren van een lange recreatieve verbinding tussen Twickel en Weleveld. Er is slechts beperkt ruimte voor 'rode' ontwikkelingen, uitbreiding boomteelt en nieuwe landgoederen, slechts met het doel tot verbetering van ruimtelijke kwaliteit.

Voor de boom- en sierteelt wordt voorgesteld om deze te concentreren aan de oostkant van Borne in de vorm van een multifunctioneel parklandschap. Een casco van paden en lanen omzoomt de boomteelt en extensieve landbouw. Deze vormen gekoppeld aan het landschapspark Oud Borne een groen uitloopgebied vanuit het hart van Borne langs de Deurningerbeek het landelijk gebied in. In samenwerking met de ondernemers zal dit nader moeten worden uitgewerkt.

Een aantrekkelijke overgang van het dorp naar het landschap

In het streefbeeld wordt stevig ingezet op een aantrekkelijke dorpsrand van Borne als overgang tussen het dorp en het landschap en als uitloopgebied voor de inwoners van Borne. De dorpsrand bestaat uit verschillende deelgebieden, ieder met een eigen karakter. Deze zijn benoemd als de zogenaamde 'kroonjuwelen van de dorpsrand'. De uitdaging is het oppoetsen van deze kroonjuwelen, ze zichtbaar en blinkend te maken.

Dit houdt in dat sommige gebieden ontwikkeld moeten worden, waarbij gebruik wordt gemaakt van aanwezige of nieuwe kwaliteiten, zoals het stadsrandgebied aan de zuidwestzijde of het multifunctionele landschapspark met boomteelt aan de oostzijde. In andere gebieden gaat het om het versterken en uitbouwen van bestaande kwaliteiten, zoals bij de ervenclusters aan de noordzijde van Borne. In het streefbeeld is ruimte voor

bedrijvigheid geschetst aan de zuidkant van het dorp. Aan de westzijde staat een robuuste groenstructuur (groene vingers) voorop, waarbinnen ruimte is voor nieuwe passende 'bedrijfserven' en transformatie van bestaande erven met een nieuwe functie.

Bij het bestaande bedrijventerrein Molenkamp wordt voorgesteld om een groene geleidelijke overgang te realiseren. Op die manier krijgt de Zendersche Esch een groene rand en wordt een geleidelijke overgang gerealiseerd. Aan de noordzijde van Borne wordt ingezet op de aanleg van een retentiegebied, boomgroepen, laanbeplantingen en routestructuren gekoppeld aan de ervenclusters. Bestaande kwaliteiten worden hiermee versterkt en zichtbaarder gemaakt. Een aantal recreatieve functies, zoals het kleinschalige evenemententerrein en de sportvelden vergroten de aantrekkelijkheid en de gebruiksfunctie van de dorpsrand. Hier gaat het om het aankleden van deze functies met groenaanleg en het verbinden met routes en het landschap. Er wordt bewust gekozen voor een verweving van dorp en landschap en dus niet voor harde contouren. Enerzijds is er nog veel onduidelijkheid hierover, anderzijds is vanuit de visie op de Groene Poort niet wenselijk dat het gebied met nog meer (grote) infrastructuur wordt belast. Zowel vanuit landschap, ecologie en landbouw zorgt dit voor meer versnippering van het landschap.

Beken in zicht en ruimte voor het vasthouden en bergen van water

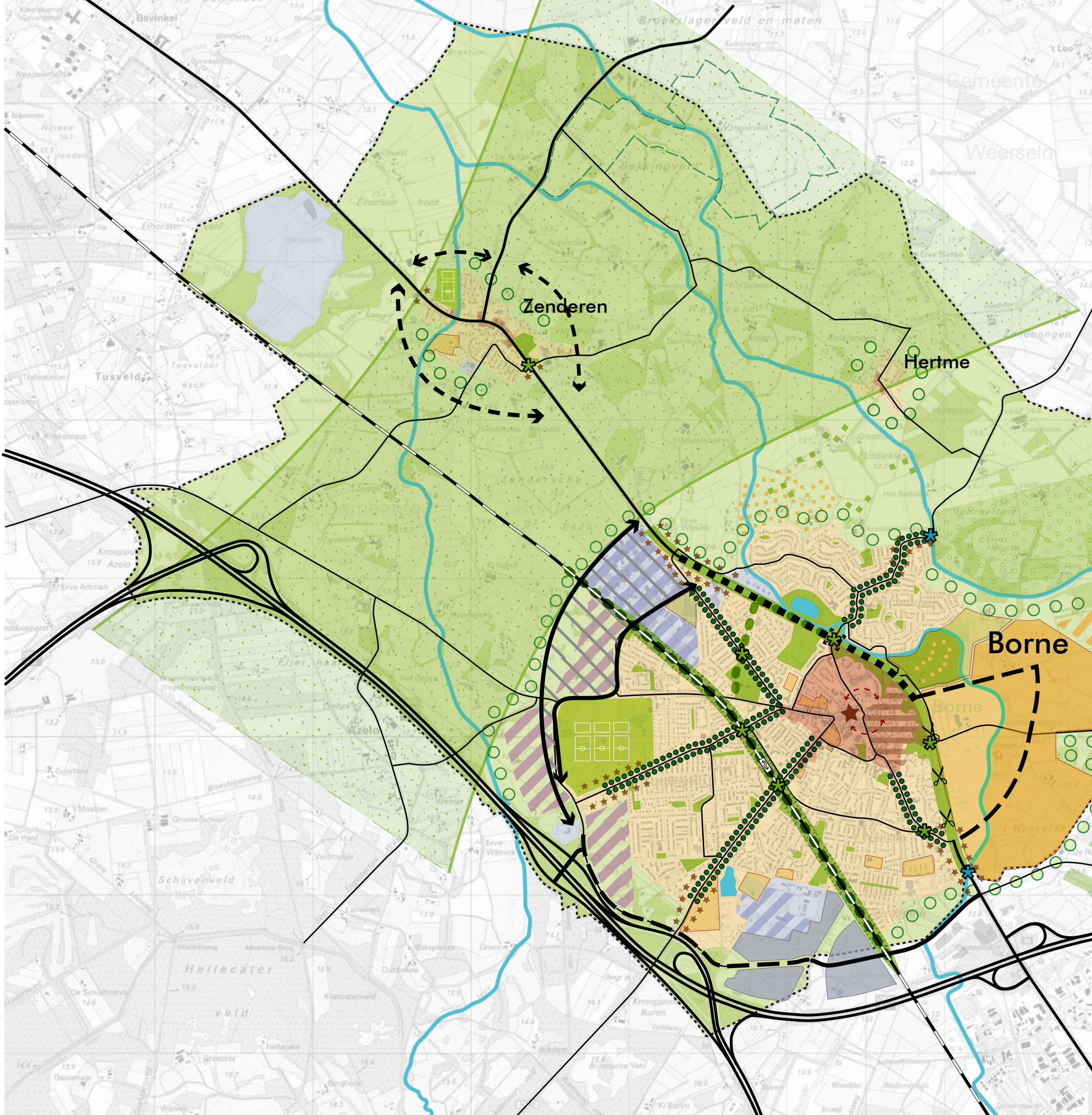
In het streefbeeld zijn de beken duidelijk aanwezig als ruimtelijke structuurdragers van het landschap. Het verschil in karakter tussen de beken wordt vergroot en de beken

krijgen een meer natuurlijke inrichting, inspeland op de doelen vanuit de Kaderrichtlijn Water. De van oudsher natte plekken in het landschap, de lager gelegen gronden, zijn aangegeven als zoekgebieden voor het langer vasthouden en bergen van water. Dit zijn voor de landbouw minder courante percelen en de aangewezen plekken om te zoeken naar een extensievere vorm van landbouw. Wanneer er initiatieven zijn om nieuwe landgoederen te realiseren zijn de zoekgebieden voor waterretentie een goede vestigingslocatie. Hiermee vormen deze gebieden de enige uitzondering. In de rest van het buitengebied van de gemeente Borne zijn de mogelijkheden voor nieuwe landgoederen zeer beperkt. De ligging aan de stads- of dorpsranden en openstelling van de landgoederen zijn een goede combinatie. De Deurningerbeek/Oude Bornsche beek, Azelerbeek en Gammelkerbeek krijgen een meer natuurlijke inrichting, hiervoor zijn al plannen gemaakt. In uitstraling hebben de beken een smal beekdal profiel. De Bornse beek heeft een lagere prioriteit en is een afvoerbeek voor stedelijk water. Voorgesteld wordt om de beleving van de beken en het water verder te vergroten door op kruisingen met wegen en spoorlijnen fraaie en duidelijke brede overgangen te realiseren, zoals bruggen. Ook de realisatie van het stedelijk uitloopgebied Hemmelhorst draagt bij aan de beleving van de beken.

Ruimte voor erftransformaties in kransedorpen ervenclusters

Voor ondernemers die een andere weg kiezen dan verdergaande groei van het landbouwbedrijf wordt in het streefbeeld ruimte geboden om via de 'VAB'-regeling (Vrijkomende Agrarische Bebouwing) of 'rood voor rood'-regeling initiatieven te ontplooien op

en rond de erven. Juist de combinatie van sloop van ontsierende gebouwen, herstel van waardevolle gebouwen en de aanleg van kleinschalige landschapselementen en routestructuren versterkt het landschapsbeeld. Initiatieven die hier bijvoorbeeld ontplooid kunnen worden zijn kamperen bij de boer, boerderijwinkels, theetuinen, ateliers of een bed&breakfast. Door het verbinden van bestaande wandel- en fietsroutes kan een uitgebreider routenetwerk ontstaan in de Groene Poort, waar de recreant optimaal van kan profiteren. In de stads- en dorpsranden is echter meer ruimte voor de ontwikkeling van ervenclusters, een ruimere invulling dan via 'rood voor rood'. Hiermee wordt mede gehoor gegeven aan de uitbreidingsbehoefte van Zenderen en Hertme. Met deze invulling kan, in plaats van het zoveelste nieuwbouwwijkje, worden verder gebouwd aan de landschapsstructuur van de Groene Poort.

Zenderen

Hertme

Borne

STRUCTUURVISIEKAART

- – Inbreidingslocatie wonen (korte termijn)
- – Uitbreidingslocatie wonen (lange termijn)
- – Reservelocatie woningbouw
- – Knooperven
- – Bedrijventerrein, aanleg in uitvoering (De Veldkamp)
- – Revitalisering bestaand bedrijventerrein
- – Stadsrandgebied met mogelijkheid voor passende economische functies en voorzieningen
- – Zoeklocatie nieuwe randwegen
– Zoeklocatie overige nieuwe wegen
– Knip in de Rondweg
- – Onderzoeken naar slechten barrierewerking spoor
- – Groene gebieden in bebouwde kom
- – Groene knoop / Groenblauwe knoop
- – Ecologische verbinding
- – Aandacht voor dorpsranden: overgang stad/ land
- – Realiseren laanbeplanting langs radialen
- – Centrumgebied
- – Verbeteren relatie centrumgebieden
- – Revitaliseren sportvelden
- – Aandacht voor beeldkwaliteit centrum
- – Waarborgen en handhaven beeldkwaliteit Oud Borne
- – Aandacht voor beeldkwaliteit bij entrees van dorpen
- – De groene poort
- – Intensiveringsgebied voor boomkwekerijen
- – Bufferzone Borne-Hengelo

BIJLAGE: CONFRONTATIE

Ten behoeve van de uiteindelijke visie voor Borne heeft een zogenaamde confrontatie plaatsgevonden. Bij deze confrontatie zijn de vigerende beleidsdocumenten, beleid in ontwikkeling (groenstructuurplan, Groene Poort, etc), actuele ontwikkeling en resultaten opgedaan tijdens gesprekken met verschillende deskundigen van de gemeenten naast elkaar gelegd en beoordeeld. Hieruit blijkt dat een heroverweging van het vigerend beleid de gemeente opnieuw dwingt tot maken van keuzes tot 2030. De confrontatie is per thema uitgewerkt. Per thema is aangegeven op welke aspecten bestaand beleid kan worden voortgezet en voor welke aspecten de gemeente opnieuw een keuze zal moeten maken. De keuzes die gemaakt zijn tijdens de confrontatie liggen aan de basis van de structuurvisie. De belangrijkste keuzes zijn onderstaand per thema weergegeven. De beargumentatie daarvan komt in het hoofdstuk 5 “Structuurvisie” aan bod.

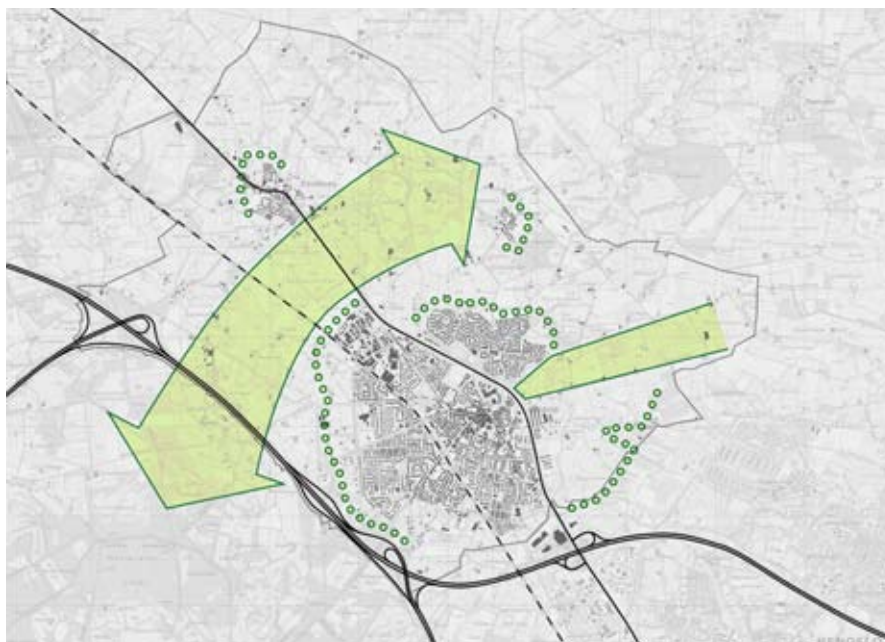
Groen en water

- Ontsnipperen en verbinden;
- Opwaarderen beken (landelijk en stedelijk water);
- Verlenging groene radialen richting centrum;
- Toevoegen hoogwaardig groen centrum;
- Groenlocaties opwaarderen;
- Verbeteren overgang stedelijk-landelijk gebied;
- Voorzieningen voor de waterhuishouding.

Landelijk gebied

- Ontsnipperen en verbinden;
- Voorkomen dat Borne en Hengelo aan elkaar groeien;
- Behoud en versterken kwaliteiten landelijk gebied;
- Benutten potenties;
- Landbouw blijft belangrijk;
- Boomkwekerijen niet passend in landschap;
- Concentratie boomkwekers in 'jong landschap';
- Ontwikkelingsmogelijkheden landelijk gebied volgens bestaand beleid (VAB, recreatie en toerisme) en nieuw beleid;
- Gedeeltelijke opvang woonbehoefte kleine kernen in het buitengebied;
- Verbeteren overgang stedelijk-landelijk gebied.

Voorzieningen

- Behoud en versterken centrumgebied (centrum onderscheidend) en betere koppeling met Oud Borne;
- Verbeteren routing verkeer en parkeren rondom centrum;
- Behoud voorzieningen kleine kernen;
- Behoud voorzieningen in wijken;
- Verplaatsing sportvelden;
- Verbeteren ruimtelijke kwaliteit centrum.

Beeldkwaliteit

- Verbeteren kwaliteit entrees Borne;
- Behoud en versterken cultuurhistorische kwaliteiten;
- Behoud kwaliteiten kleine kernen.

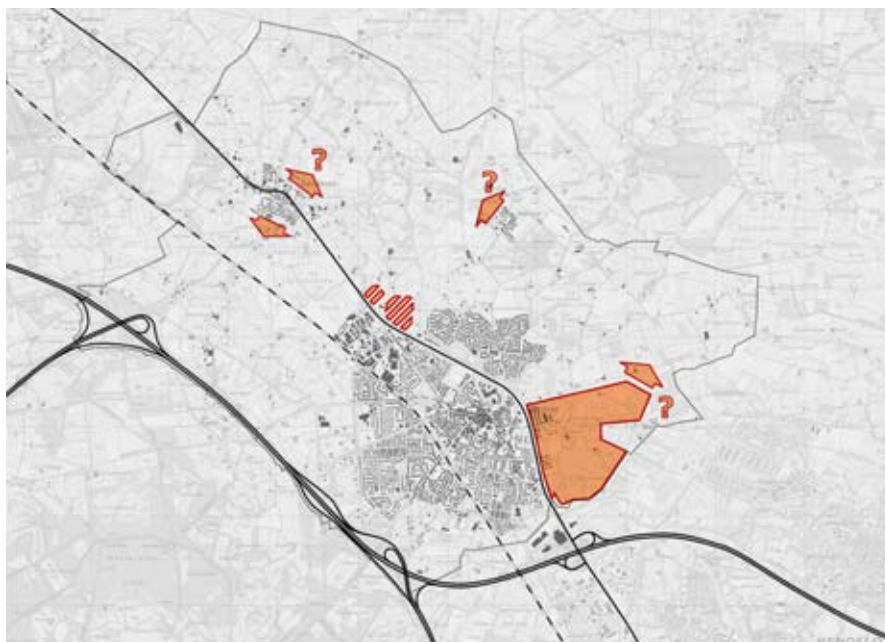
Bedrijvigheid

- Behoeftte blijft (waarschijnlijk) onveranderd ten opzichte van structuurplan (115 ha bruto destijds nog te realiseren 45 hectare);
- Ontwikkelingen aangewezen bedrijventerreinen noodzakelijk;
- Ontwikkeling volgens huidige fasering;
- Aanleg zuidelijke en westelijke randweg.

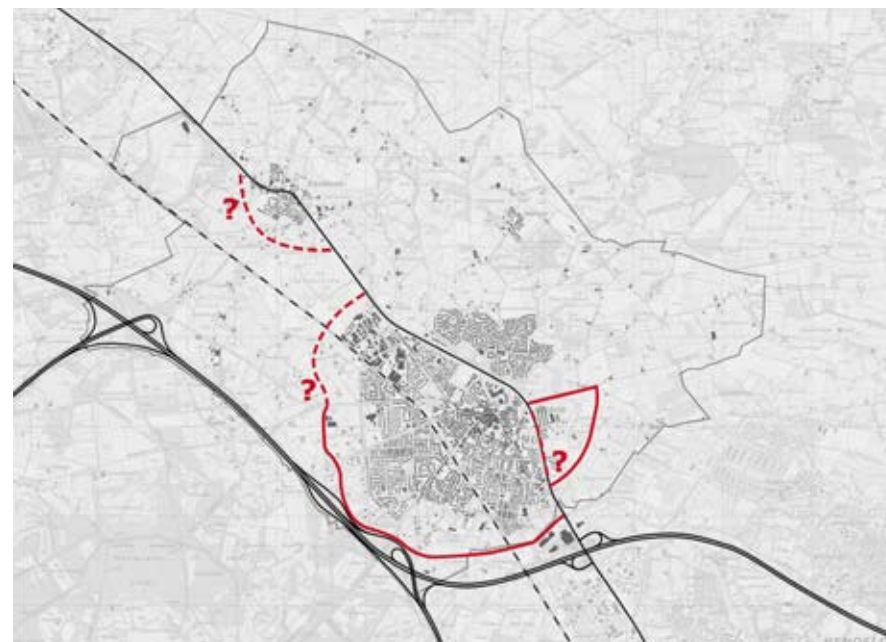
Wonen

- Ontwikkelen Bornsche Maten;
- Geen structurele uitbreiding kleine kernen;
- Bouwen voor eigen behoefte en deels voor Hengelo;
- Kwaliteit!
- Ontwikkelingen:
 - Tot 2030 geen nieuwe uitbreidingslocaties aanwijzen, bestaande locaties (inclusief reservelocatie) bieden voldoende ruimte;
 - Geen grootschalige uitbreiding bij kleine kernen en claims voor woningbouw in landelijk gebied: hiervoor reservelocatie beschikbaar stellen.

Infrastructuur

- Aanleg zuidelijke en westelijke randweg;
- Afwaarderen provinciale weg;
- Zo veel mogelijk behoud kwaliteiten landelijk gebied.

Samengevat zijn de meest essentiële keuzes voor de ontwikkelingsrichting van Borne de

volgende:

- Aanleggen westelijke en zuidelijke randweg;
- Aanbrengen knip in provinciale weg;
- Geen nieuwe uitbreidingslocaties aanwijzen;
- Slechten van de barrière die wordt veroorzaakt door de spoorse doorsnijding;
- Heroverwegen van de functie van de bedrijventerreinen De Kluft en Oldenhof;
- Concentreren van boomkwekerijen ten noorden van de Azelerbeek;
- Meer mogelijkheden bieden in het buitengebied dan het vigerend beleid;
- Aandacht geven aan beeldkwaliteit en herkenbaarheid van Borne.

BIJLAGE: UITVOERINGS-PARAGRAAF

